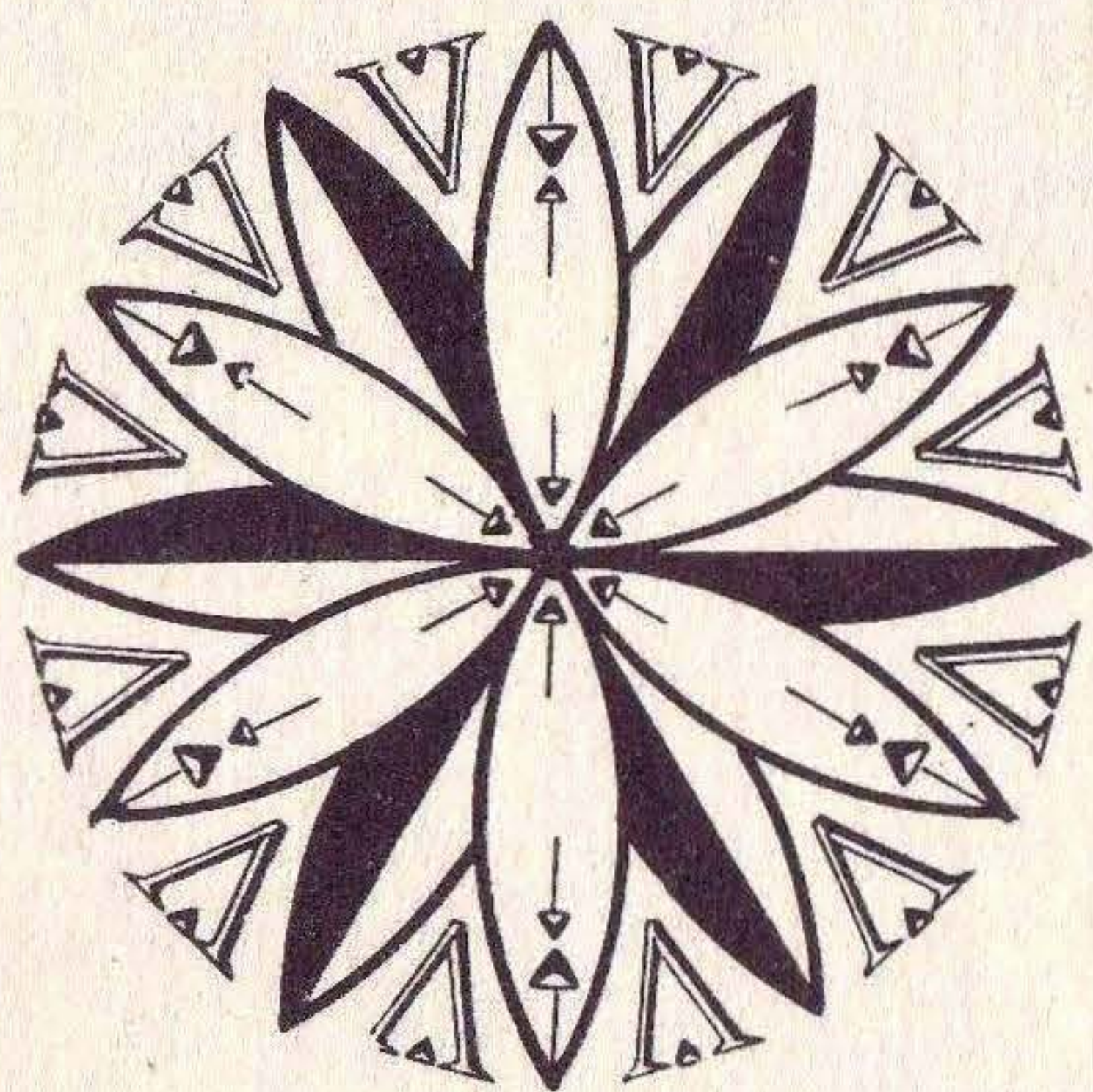

ERNEST BERNEA

POEZII
POPULARE
ÎN
LUMINA
ETNOGRAFIEI

EDITURA MINERVA

ERNEST BERNEA

POEZII POPULARE
ÎN LUMINA ETNOGRAFIEI

POEZII POPULARE
ÎN LUMINA ETNOGRAFIEI

EDIT. LUMINA

Coperta: D. Ristea

ERNEST BERNEA

POEZII POPULARE ÎN LUMINA ETNOGRAFIEI

EDITURA MINERVA

București, 1976

POEZIA CA FORMĂ DE EXPRESIE A OBICEIURILOR

Încercînd să lămurim care este originea acestei culegeri de poezii populare și ce anume ne-a determinat să le ordonăm într-o lucrare specială, socotim că este indicat să aprofundăm cercetarea noastră printr-o reliefare a raportului ce există între poezia populară, expresie literară a unor fenomene de ordin spiritual și așa-zisele obiceiuri.

Nu vom încerca aici să facem o cercetare teoretică asupra naturii și funcțiunii obiceiului în satul românesc¹, ci vom prezenta în perspectiva etnogenezei și sociologiei, acest fenomen care în mod concret este matcă a o seamă de alte manifestări, prezentare care ne va fi de folos pentru înțelegerea unei bune părți din creația literară populară, așa cum este aceea din culegerea de față.

Datinile și obiceiurile pe care ni le prezintă satul nostru tradițional aparțin unui trecut variabil ca distanță, unui trecut mai apropiat sau mai îndepărtat și nu rareori foarte îndepărtat. Așa cum ele se prezintă observației noastre directe, datinile și obiceiurile apar ca fapte ce aparțin unui complex de fenomene, ceea ce constituie, așa cum le-am numit și altădată², o adevărată civilizație la nivel etnografic.

Expresia a putut produce oarecare nedumeriri încă de la început, dar în etnografie și etnologie ea intervine deseori pentru a defini ceea ce spiritul popoarelor a obiectivat, indiferent de stadiul de evoluție în care ele s-au aflat.

¹ A se vedea în lucrarea noastră *Civilizația română sătească* (cap. *Datină și obiceiuri*), Ed. „Scrișul românesc”, 1944.

² În aceeași lucrare, îndeosebi prefața și cap. introductiv.

Datinile și obiceiurile, așa cum apar ele în realitate sînt fenomene complexe, ansambluri de elemente și forme care pot la un moment dat să vorbească despre o veche civilizație locală. Unele din ele au un caracter mai organic și echilibrat, altele mai puțin, după influențele și presiunile ce s-au putut produce în decursul istoriei. Cele mai multe dintre aceste fenomene vin din adîncul istoriei noastre locale, iar pe parcurs fiind supuse unor condiții deosebite, ele au putut căpăta și forme deosebite. Judecate istoric am putea spune că aparțin poporului nostru o dată cu nașterea lui; s-au format, au evoluat și au străbătut timpul pînă în zilele noastre. Unele, cu un caracter mai organic, altele adevărate conglomerate de date, așa cum sînt acelea numite de etnologi „supraviețuiri“, care se produc sub diverse forme datorită unor deprinderi colective, fără ca vreo semnificație conștientă să le ceară prezența. Mai mult decît atît: în satul nostru tradițional au putut fi întîlnite datine și obiceiuri de o proveniență mult mai veche, unele depășind formarea poporului român, străvechi forme de viață, nu rareori dinaintea erei noastre, fie că sînt locale sau venite, de origine mediteraneană sau nordică.

În acest fel, sub privirea cercetătorului de azi pot apare elemente și forme de viață foarte variate, o adevărată arheologie în straturi suprapuse ale unui trecut îndepărtat.

Sînt cazuri cînd, date de o proveniență locală sau străină, aparținînd unor fenomene de viață deosebite s-au asimilat și depus în forme care astăzi au aparențe organice. De aceea, nu întotdeauna avem de-a face cu ceva crescut organic în mod principal, originar, fenomenele cercetate mai îndeaproape indicînd uneori izvoare cu totul deosebite. Reproducerea lor îndelungată și timpul care a trecut peste ele le-a organizat și rotunjit.

Prin origini, aceste aspecte ale civilizației române sînt în componența lor sînt desigur foarte diverse, cu manifestări plurale. Prin evoluția lor în timp, au devenit manifestări organice, forme și acte ce au întreținut viața satului nostru tradițional.

Să dăm cîteva exemple. Priveghiul din Vrancea, fenomen de o atmosferă uneori stranie, prezintă pentru cercetarea științifică mare interes prin elementele și formele ce le manifestă și care vorbesc despre drama magică, purtîndu-ne pînă în adîncimile istoriei: este cîntecul, este dansul, este masca și focul, este mai ales semnificația sa, act spiritual dramatic hrănit de

un întreg sistem de credințe și reprezentări colective. „Buhaiul“ sau jocul ursului cum i se mai spune local (Bucovina) deși cu aparențe hibride, este o datină interesantă care ne pune deodată în contact cu străvechi obiceiuri de natură agrară și pastorală. La fel și ceremonia agrară „Dealul Mohului“ din Țara Oltului sau „Cununa“, cum i se spune în Năsăud, deschid porți către observarea unui cult al soarelui și fertilității pămîntului, așa cum apăreau în antichitatea mediteraneană. Dacă luăm în considerație mielul pascal sau jertfa cocoșului alb din joia mare, dacă cercetăm stîlpul de mormînt ce se mai păstrează în cimitirele din Oltenia și vestul Munteniei (stîlp ce pare să fi intrat în inspirația lui Brîncuș), dacă cercetînd obiceiurile prilejuite de sărbătoarea oierilor, care se făcea cu ani în urmă la Novaci în Gorj (sacrificarea unui berbec de către un tînar fecior), în toate aceste obiceiuri găsim datele unor străvechi forme de viață.

Desigur, arheologia culturii spirituale și etnografia românească, nu dispun încă de un material care să ne poată da dreptul la concluzii definitive.

Din cele cîteva exemple date mai sus se poate înțelege cum etnografia românească poate deveni colaboratoare a istoriei și dovedi necesitatea colaborării interdisciplinare. Etnografia, prin problemele ei de etnogeneză, este un fel de arheologie populară și aceasta nu numai în domeniul culturii materiale, ci și în acela al culturii spirituale, cum e cazul datinilor și obiceiurilor.

Rămînînd tot în cadrul general al problemei, vom urmări aceleași fenomene la modalitățile lor contemporane, ce sînt și în ce forme se manifestă. În interiorul acestei civilizații românești tradiționale, datinile și obiceiurile, mai simple sau mai complexe, apar ca expresii ale vieții populare și ale spiritului nostru etnic.

Dacă din punct de vedere istoric și comparat cercetarea domeniului lasă încă de dorit — aceasta nu atît din ignorarea problemelor, cît din stadiul de evoluție al cercetărilor — din punct de vedere sociologic, prin școala lui Dimitrie Gusti, lucrurile au luat o cale mult mai sănătoasă și rodnică, o cale științifică. După romantismul, dar și diletantismul folcloriștilor dinaintea primului război mondial, diletantism ușor de înțeles pentru vremea aceea, cercetările de sociologie românească începute în anul 1925 au adus o contribuție științifică dintre cele mai importante și interesante.

Obiceiurile, așa cum se manifestă ele în satul românesc, apar uneori sub forma simplă de acte detașate, pozitive sau negative, (interdicții), dar aproape întotdeauna, semnificative. Obiceiurile sînt deseori fenomene de un caracter mult mai complex ce angajează activități variate și de natură deosebită, activități ce implică și o largă participare a colectivității sătenești. Pentru ilustrarea temei noastre, mai interesante sînt acestea din urmă.

Dacă luăm bunăoară nunta, vom găsi aici activități de natură economică și juridică, spirituală, la care se adaugă multe de natură estetică. Fiind un fenomen complex, nunta angajează și o seamă de relații sociale în legătură cu gradul de rudenie și vecinătate, angajează o mare adunare de oameni care uneori întrec numărul unui sfert din sat. La fel se întîmplă lucrurile în cazul datinelor legate de moarte și înmormîntare, în acela al ceremoniilor agrare de la seceriș sau a celor legate de sărbătorile de iarnă.

Aceste obiceiuri, fenomene în forme și funcțiuni deosebite, reglementează raporturi multidimensionale și întăresc constituția vieții obștești a satului. Ele nu sînt simple accidente, ci acte necesare la nevoi actuale colective ce ne pun în contact cu o gamă întreagă de forme și sensuri. Pentru noi aici sînt interesante din alt punct de vedere și anume ca *forme de expresie* și rostul lor în cultura spirituală populară.

Pentru a ajunge acolo unde tindem să ajungem, adică la raportul dintre obiceiuri și literatura populară, în cazul nostru poezia populară, se impune acum să tratăm în continuare această problemă a formelor de expresie ale datinilor și obiceiurilor. Categoriile de fenomene pe care le studiem noi aici apar în diverse forme și se exprimă în moduri deosebite, între care se află și poezia.

Datinile și obiceiurile se exprimă în primul rînd prin mișcare, pleacă de la cele mai simple și ajung la cele mai complexe: mișcare gest, mișcare mimică, mișcare dans. Cea mai frecventă care e și cea mai elementară, este gesticulația care de fapt este un rit manual care înlocuiește pe cel oral (verbal). Obiceiurile se mai exprimă însă și prin forme muzicale: ritm și melodie, muzică vocală și instrumentală. Între formele de expresie a obiceiurilor se pare că cea mai frecventă și bogată este forma literară; ele se exprimă printr-un limbaj literar ritual care constituie „riturile

orale“ cum au fost numite de unii etnologi, categorie în care apare o bună parte din poezia populară.

Se impun unele considerații asupra limbajului în formele lui primare, aceasta pentru o mai bună înțelegere a problemei. Limbajul nu a fost de la început conceptul de azi cu scopuri teoretice. În începuturile vieții umane, acest fenomen care de fapt era un instrument și a rămas în bună parte, s-a desprins și a fost prins de lucruri și felurite fapte concrete din lumea înconjurătoare cu scopuri imediate, fenomen legat nu numai de datele materiale ale condiției omului, ci și de acelea spirituale.

Limbajul reproduce lucruri și stări ale acestora, existențe; prin el se poate influența condiția lumii înconjurătoare, văzută și nevăzută; mai mult chiar: prin limbaj omul poate acționa. În toate împrejurările, dar mai ales acolo unde realitatea este îmbinată de forțe misterioase, acolo unde *cuvîntul devine act*. Reprezentare și cuvînt indestructibil legate, merg împreună în act, către eficacitate sau aderare, indiferent dacă apare în formula magică, incantație sau rugăciune.

Contactul cu realitatea se ia deci și pe calea cuvîntului. Limbajul ritual apare în acte care sînt socotite ca avînd o calitate deosebită și anume el apare din nevoia de a deosebi vorbirea sacră de cea profană. Limbajul ritual transpus concret a căpătat în etnologie numele de rituri orale, adică obiceiuri care se săvîrșesc prin viu grai, prin cuvînt.

Aceste rituri ale cuvîntului sînt practicate în magie prin formule inițiatice, magice, în religiile primitive prin vocabule sau unele incantații, iar în religiile antice evolute și-n creștinism prin imnuri și rugăciuni. Sociologii francezi Hubert și Mauss deosebesc trei grupe de rituri orale și anume: rituri orale simpatice, care descriu o operație cît mai apropiată, ca modalitate, aceleia pe care o doresc produsă; sînt caracteristice în deosebi domeniului magiei. Vin apoi riturile orale cu caracter de imnuri și rugăciuni, care sînt în fond acte de adorare ce se întîlnesc îndeosebi în cultul religios. În al treilea rînd sînt incantațiile mitice, care și ele sînt de două feluri: povestiri epice cu personaje divine sau eroice și povestiri asupra genezei, așa cum e bunăoară „iertăciunea“ de la nuntă din Bucovina. Sub orice formă și orice conținut ar apărea, funcțiunea riturilor

mitice orale este aceeași : evocarea unor puteri spirituale cărora omul le cere sprijinul¹.

Pentru culegerea și înțelegerea actelor rituale orale între care intră și poezia, noi propunem o clasificare mai simplă și mai utilă :

a) *Interjecții* și cuvinte onomatopeice ;

b) *Cuvinte* : cuvinte izolate sau formule ;

c) *Cîntece* : poezie și cîntec-vers ce fac trecerea către muzică, de care obișnuit apar legate.

Fenomenul poezie pe care mulți dintre cercetătorii literaturii populare îl văd în mod detașat — lucru care este posibil în cercetare, dar nu în realitatea concretă — noi îl putem trata ca existînd în sine, dar cu riscul de a-i prinde mai mult caracterul său formal. Fenomenul, în cele mai multe cazuri nu este preponderent estetic, ca în poezia cultă, care nici ea nu există fără unele aderențe extraestetice. În satul nostru tradițional, sectorul datinelor și obiceiurilor ne pune la dispoziție un material foarte prețios, poate cel mai interesant în legătură cu poezia populară, atît prin natura lor intimă structurală și funcțională, cît și prin autenticitatea lor provenită din vîrsta pe care o poartă.

Țăranul român nu spune poezie pe de rost, așa cum el nu cîntă de obicei fără rost. Sînt multe ocazii cînd el vorbește prin grai de poezie și cîntec. Chiar și în viața pastorală, în ciobănie, poezia este prinsă de alte manifestări, de unele condiții specifice acestei forme de viață. Poezia populară închide întotdeauna un bogat conținut de viață. Spiritul obiectivat aci nu poate fi înțeles pe deplin dacă rămîne numai la valorile formale estetice, create. Privită și ca formă de expresie a diverselor manifestări spirituale și sociale, așa cum apare în obiceiuri, cîmpul de cercetare se lărgeste și rezultatul științific devine mai complet.

În afară de muzică și dans care apar atît de des asociate, poezia populară ori de cîte ori apare în cadrul obiceiurilor are un substrat ideologic, o credință sau o reprezentare colectivă, are o funcțiune spirituală sau socială, precisă. Fără acest sub-

¹ Hubert et Mauss : *Mélanges d'histoire des religions*, Paris, Alcan, 1932.

strat, care e un conținut de viață spirituală poezia aceasta nici nu putea apare.

Deci poezia populară, ca fenomen de cultură spirituală, nu poate fi înțeleasă complet, dacă o privim numai ca formă în sine. Structuralismul contemporan, interesant ca metodă pentru unele aspecte ale realității, ni se pare insuficient mai ales pentru domeniile de cercetare ale științelor umaniste. Acesta e și cazul poeziei populare, ce cunoaște o mare varietate de modalități și care apare atît de des ca formă de expresie a obiceiurilor și joacă un rol de act ritual. În cadrul mare al obiceiului ea este un act semnificativ cu o funcțiune proprie. Forma ei, arta ei ne poate vorbi despre ceea ce este ca expresie literară, dar nu și de natura sa intimă, care aparține și cauzei care a creat-o, adică spiritului activ al omului ce este obligat să-și rezolve problemele impuse de viață.

Dacă în momentul respectiv al actualizării obiceiurilor, un conținut de viață se exprimă și prin muzică sau dans, aceasta este un lucru adevărat ; dar poezia în interiorul obiceiurilor, ca și celelalte forme de expresie, oricît de precisă s-ar înfățișa formal, nu este poezie pentru poezie, ci este o producție cu un anumit rost în interiorul complexului de datini și totodată în viața întregului social al satelor. Poezia aici, chiar dacă respectă toate regulile unei arte literare și este frumoasă, are un rol extraestetic de îndeplinit, spiritual și social, deodată.

În satul nostru tradițional, două cuvinte erau întrebuințate frecvent : *cîntec* și *cîntare*, cuvinte ce vin să spună ceva și despre poezia care apare în obiceiuri, poezia rituală. Cîntecul sau cîntarea nu înseamnă pentru țăranul nostru ceea ce înseamnă pentru noi ; se întrebuințează cuvîntul cîntec și cîteodată cîntare ca noțiune în a căror sferă intră poezia și muzica deodată. Cîntecul în înțeles de muzică și poezie, adică de vers cîntat alcătuiesc de cele mai multe ori în modul său de a gîndi, o unitate organică.

În general, țăranul român nu recită fără cîntec și nici nu cîntă fără poezie. Dacă există cazuri unde muzica lipsește, așa cum e acela al orațiilor de nuntă bunăoară, putem afirma că nici de astădată nu e vorba de o recitare de poezie în sensul nostru, ci un act de natură rituală cu funcțiune principală familială și socială, ce apare într-o formă poetică. Așa cum poezia apare în interiorul datinelor și obiceiurilor, chiar dacă e

frumoasă, ea nu este o recitare cu sens estetic și nici o simplă distracție, chiar dacă le implică.

Uneori când se vorbește despre poezie se mai întrebuințează cuvîntul vers sau vers, tot în acest înțeles de poezie cîntată. Funcțional însă, ea împlinește un anume rol în complexul obiceiurilor, așa cum am arătat.

Poezia populară nu este numai un lucru frumos, realizat printr-o artă literară deosebită, produs al unei activități autonome; ea poate fi văzută și ea un fenomen, ca o formă de expresie a unui act ce se produce în altă clasă de valori, ceea ce o face să fie mai mult decît un produs literar, creație oricît de măiestrită ar apare. Ea poate să se prezinte ca un act de natură spirituală pornită din adîncimile unei filozofii populare, în ordinea materială sau spirituală a lucrurilor.

Poeziile populare pot fi împărțite în primul rînd, puțin didactic, dar cu temei, în două mari grupe și anume: poezii de lume și poezii rituale, acestea din urmă cu deosebite semnificații spirituale. În poeziile de lume, care și ele divizate în doine sau balade sînt asociate muzicii, găsim mai mult un substrat psihologic sau social; la cele lirice, un substrat individual. Celelalte prinse mai mult de datine și obiceiuri nu apar la întîmplare, de cele mai multe ori, ca acte rituale. Poeziile populare sînt în acest caz forme de expresie ale unui întreg sistem de credințe și reprezentări colective, ce întreține aproape instituțional spiritul public și angajează grupări sociale (unități și subunități), fie ele permanente ca familia și vecinătatea, sau spontane cum e nunta și diversele ceremonii comemorative sau agrare etc. Manifestîndu-se în acest fel, ele sînt mai puțin datorate fanteziei personale și mult mai adînc prinse pe formele datinelor și obiceiurilor, ceea ce face ca în raport cu alte grupe de poezii populare ele să păstreze și o considerabilă vechime, așa cum sînt și fenomenele prin care ele se actualizează, devenind acte transformatoare, prezențe active în societate.

Poeziile populare ce apar ca forme de expresie a unor acte, pot fi împărțite în trei grupe, așa cum împărțim în linia lor mare și obiceiurile. În primul rînd vine grupul calendaristic legat de sărbătorile de peste an. Le spunem astfel pentru că de sărbători sînt legate o serie întreagă de fenomene care au în ele doar condiția de timp, fără să se producă vreo comemorare. A doua grupă e aceea a ciclului familial sau al vieții de la naștere la moarte, adică poeziile care apar legate de sarcină

și naștere, logodnă și nuntă, moarte și înmormîntare; ele sînt acelea care ajută schimbările de stare ale omului, numite de către van Gennep rituri de trecere. Al treilea grup ține de obiceiurile de natură magică, ce apar în legătură cu meșteșugurile, cu unele ceremonii agrare sau silvice și mai ales în magia medicală, atît de bogat reprezentată la noi în forma des-cîntecelor.

Și pentru că așa cum am arătat mai sus, poezia populară este legată de cîntec, acolo unde ele apar împreună, se stabilește obișnuit un raport strîns între text și muzică, raport care este mult mai strîns în cazul poeziilor rituale și mai puțin riguros la cîntecele de lume. Nu se poate schimba textul după voie, melodia făcînd corp cu textul. În cazul bocetelor acest raport e mai puțin riguros pentru că intră în joc improvisația de moment păstrîndu-se doar linia mare a genului. În general, nu găsim o mișcare prea largă între text și melodie nici chiar la bocete. La cîntecele de lume lucrurile se prezintă în alt mod: pe aceeași melodie apare alt text, nu rareori mai multe texte. În această grupă schimbările de versuri izolate sau de strofe întregi, se produc cu ușurință, ceea ce nu se întîmplă decît foarte rar în cazul poeziilor rituale ce apar o dată cu săvîrșirea obiceiurilor.

Poezia populară trebuie privită și cercetată în interiorul fenomenelor complexe ce o manifestă. Dar nu numai atît: socotim că poezia în acest caz este un fenomen de cultură născut din nevoi mult mai profunde și mai complexe, nevoi de natură spirituală sau socială, care au creat însăși arta literară și valorile estetice. Poezia populară în acest fel nu poate fi numai un dat formal și singular, pentru că un întreg mod de a concepe și acționa al unui popor se manifestă aici. Cercetînd diversele ei forme și funcțiuni, dimensiunile și valorile pe care le vehiculează, poezia populară ne poate pune la dispoziție nu numai date care ar satisface un punct de vedere etnografic sau folcloric, ci și pe acela care ar urmări chiar o sinteză a etosului românesc.

ERNEST BERNEA

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Materialul prezentat în această culegere nu a fost adunat ca document de literatură populară, ci ca elemente și date ale unor fenomene spirituale și sociale. Nu punctul de vedere estetic ne-a călăuzit în culegerea lui, ci acela sociologic și etnografic. Cele mai multe dintre piese sînt acte semnificative în cadrul unor ceremonii complexe, în ansamblul unor fenomene ce pot face parte din categoria atît de generală a datinelor și obiceiurilor românești.

Funcțional și prin clasele de valori ce le angajează aceste poezii ne-au furnizat un interesant material care ne-a dus cercetarea în sectoare de dincolo de fenomenul literar și al valorilor estetice, ne-au dus în sectorul atît de bogat al culturii spirituale în formele cele mai elementare ce pot fi găsite pe pămîntul patriei noastre. Poezia este aci o formă de expresie a unor fenomene complexe, pe care ni le oferă unele fenomene de viață tradițională.

Pornită astfel, culegerea aceasta de poezii populare, are în primul rînd calitatea adîncimii lor : aceste piese sînt expresia unor stări de lucruri foarte vechi, adînc păstrate în istorie, stări și condiții dispărute azi. Prin manifestarea lor se aduce la viață, sub ochii noștri, o lume de mult dispărută, așa cum sînt bunăoară cele prezentate în ceremoniile agrare.

Această calitate le face să păstreze o autenticitate, ca producții populare. Nimic artificios, nimic întîmplător, nimic care să trădeze o gratuitate în aceste poezii ; totul se manifestă pe un fond de autenticitate a unor realități românești și umane.

Această situație nu a știrbit cu nimic din frumusețea lor literară, din valoarea lor estetică, dimpotrivă credem că le-a mărit-o. Judecate detașat, calitățile literare se impun cititoru-

lui fără nici o rezervă; de aceea le-am tratat în consecință, adică le-am adunat și ordonat spre publicare ca piese de literatură populară, aspect mai ușor de înțeles, atunci când lucrurile sînt privite exterior.

Însușirile lor de artă literară sînt evidente și pot fi judecate ca atare. Observate însă și culese ca elemente în complexe ceremoniale, în funcția lor originară, piesele ce le publicăm în această culegere au nevoie și de o altă prezentare. Am socotit nimerit, cel puțin pentru piesele importante să dăm unele explicații complementare care ating fondul, natura intimă și totodată cadrul lor de apariție și funcțiune. De aceea modul lor de prezentare, dacă nu aduce o explicație etnografică sau sociologică, cel puțin o sugerează.

Piesele au fost clasificate după o ordine impusă de realitatea concretă, mai aproape deci de locul și modul de manifestare. Grupele sînt constituite în cazul acesta nu după criteriile unor genuri literare, ci după natura și funcțiunile unor acte specifice vieții satului românesc tradițional. Așa avem cîntece de nuntă, cîntece de înmormîntare, cîntece agrare etc. Strigăturile, avînd prin natura lor mai mult un caracter social, sînt grupate după și în cadrul manifestărilor cu prilejul cărora s-au produs. În interiorul acestor grupe mari sînt altele indicate de proveniență locală și regională, aceasta pentru a păstra și preciza caracterul lor concret. În același sens am dat anul, uneori și ziua, cînd s-a produs culegerea.

Cele mai multe culegeri le-am efectuat între anii 1928—1935, din zone distincte, deosebit de înzestrate spiritual ca: Runcu — Gorj, Valea Ursului, Drăganu — Argeș; Mohu — Sibiu; Drăguș, Rîușor, Arpașu-de-Jos etc. — Făgăraș; Fundu-Moldovei — Bucovina. În 1968 am colecționat folclor din zona Brașov, — Poiana Mărului, Tohanu Vechi, Zărnești. Am transcris textele cît mai fidel graiului local de unde provin, fără să folosim semne diacritice. Am păstrat mai întotdeauna denumirea populară a pieselor folclorice, a obiceiurilor, a ceremonialului, a melodiilor etc. în cadrul cărora se integrează poezia populară.

Volumul se încheie cu un mic capitol de poezii lirice. În acest ultim capitol am grupat piesele din arhiva noastră personală, care atît prin natura, cît și prin funcțiunea lor se deosebesc de corpul culegerii de față. Le-am numit „Cîntece de dragoste și jale“, așa cum sînt în cea mai mare parte a pieselor. În timp ce primele au fost culese și cercetate ca forme de ex-

presie a unor acte semnificative din vastul domeniu al datinelor și al obiceiurilor printr-o metodă etno-sociologică, aceste ultime poezii au fost culese întîmplător, cucerit de vocația informatorilor întîlniți. Fiind inedite și de o valoare literară reală, am socotit indicată introducerea lor în cuprinsul culegerii de față.

În anexe publicăm un glosar și un tabel al informatorilor, acolo unde ei au putut fi identificați. Pentru a evita repetarea numelor acestor informatori și datele personale, am dat la sfîrșitul pieselor numai numărul lor de ordine.

Cu toate cele precizate mai sus asupra originii acestei culegeri, a naturii pieselor publicate și a modului de a fi prezentate, care depășesc punctul de vedere literar, ținem să subliniem de la început că valoarea lor folclorică ne-a determinat să le dăruim publicului cititor, fie el specialist sau amator. Calitatea literară a unora dintre piese, cum sînt bunăoară „Dealul Mohului“ din Făgăraș sau „cîntecul bradului“ din Gorj, sau cum sînt unele dintre orații și bocete de o interesantă viziune asupra lumii și vieții, este incontestabil de o mare valoare, piese unice de creație populară.

Raritatea lor ca manifestări spirituale colective, dublate de valoarea lor estetică ne-a făcut să credem că merită să apară la Editura Minerva.

E. B.

I. POEZIA OBICEIURILOR PERIODICE

URĂRI DE ANUL NOU

Aceste urări fac parte din obiceiurile periodice ale sărbătorilor de iarnă ce se produc în seara Anului nou. Cu toate că apar ca piese ale „plugușorului“, urările de mai jos sînt integrate unei datine străvechi legată de viața păstorească și anume „jocul ursului“ sau „buhaiul“. În realitate avem de-a face cu două obiceiuri deosebite pe care condiția timp (Anul nou) le-a unit, manifestînd o formă hibridă.

Piesele au fost culese după o reconstituire a datinei, la Fundu Moldovii, în iulie 1928.

1

Ei părinte, Sfînt Vasile
De-aseară, de-alaltăseară
Am pornit întîia oară
Cu plugu cu doisprezece boi,
Boi, boulei,
La coadă cornăgei
Și în frunte fiind țintei,
Mînați, măi !

Toată ziua a arat
Brazdă neagr-a răsturnat
Și prin brazd-a semănat,
Grîu mărunt și grîu de vară
Să dea Domnul să răsară,
La lună, la săptămînă,
Aur să culegi în mînă ;

Și îl duce ca să-l vadă
Ori de-a dat Dumnezeu roadă ;
Era spic ca vrabia
Și paiul ca trestia
Mînați, măi !

Iute s-a-ntors,
Și din grajd a scos
Un cal negru năzdrăvan
Cum îi place lu Traian :
Negru ca corbul,
Iute ca focul,
Cu potcoave de argint
Ce sînt bune la fugit,
Cu potcoave de aramă
Ce prind bine la corhamă,
Și la fierar a plecat
Și oțel a cumpărat
Să facă tot seceri mari
Pentru copilașii tari,
Cu mănunchi de viorele
Pentru fete tinerele
Și neveste frumușele.

A strîns fine și vecine
Și vreo trei babe bătrîne
Și pe toți mi ți i-a pus
La lucru pămîntului
În răcoarea vîntului,
Și cu dreapta apuca
Cu cealaltă secera,
Altu-n urmă-nainta
Tot clăi mîndre ridica
Și ia soare le usca
Pe care le încărcă
Și acasă le ducea.

Scos-au nouă iepe
Tot sirepe

Și de pari le lega
Și-ncepea a treiera
Harabale încărcă
Și la moară le căra.
Iară curva cea de moară
Cînd văzu atîtea cară
Încărcate cu povară,
Puse coada pe spinare
Și plecă la fuga mare
La cea fugă de scăpare.
Leuca-i mare,
Frunză n-are,
Leuca-i mică
Sai, mătușă și-o ridică.

Iar morarul, meșter bun,
Zări moara pe cătun,
Își luă cojoc mișos
Și îl îmbracă pe dos
Își luă ciocan în brîu
Mai luă apoi un frîu,
Cu frîu o lega
Și la vale o tira
Cu ciocanu-i da în șele
De o puse pe măsele.
Turna pe deasupra-n cos
Tot grăunte de cel roș,
Grăuntul cădea sub piatră
Și da făină curată.
Traian mult se bucura
Pe morar îl lăuda
Călare că se suia
Cu flăcării ce-i mîna.
Boii opinteau
Roțile scîrțiau.
Iară mîndra-mpărăteasă
Auzea tocmai din casă
Hăulitu flăcăilor
Scîrțîitu carelor.
În cămară ea mergea

Și din cui își alegea
 O sită mare și deasă
 Tot cu pînă de mătasă
 Mînici dalbe sufleca,
 Cernea, mări, tot cernea,
 Negurile jos cădea.
 Apoi piine plămădea
 Și colacii învîrtea,
 Pe lopată îi culca
 Și-n cuptor îi arunca,
 Pîn' ce rumeni îi scotea
 Și da vreo cinci
 La băieții cei mici.
 Mînați, măi !
 Și-mpărțea trei colăcei
 La copiii mititei,
 Iar mîndrului bărbat
 Lui i-a dat un sărutat.
 Cum a dat Dumnezeu holdele
 Astfel s-avem parte și noi ;
 De urat am mai ura,
 Dar ni-i frică c-o-nsera
 Că nu sîntem de coala,
 Ci sîntem de la Mitoc
 Unde-ngheață apa-n chioc
 Și mămăliga pe foc
 Și laptele-n doniță
 Mămăliga-n poliță.

Am auzit că aveți o haită mușcătoare
 Și o babă fermecătoare,
 La haită întinde colacu cu lapte dulce,
 A turba și s-a duce.
 Pe babă am lega-o cu restul
 Și-am duce-o la moș Maței
 Că știe rîndu la femei.
 Opriți, băieți, măi,
 Hăi, hăi ! (36)

Aho, aho, la multe zile
 C-am ajuns Sfîntul Vasile,
 La mulți ani cu bucurie
 Și cu veselie.
 Mai voioși s-ajungeți
 Anul nou să-l petreceți,
 Tot cu fericire pînă la sfîrșit,
 Ploi la timp, noroc la plug,
 Multă roadă și belșug ;
 Și la toate mesele
 Numai inimi vesele
 Mînați, flăcăi,
 Hăi, hăi !

S-a pornit Sfîntul Vasile
 De un an și nouă zile,
 Cu plug greu, cu otic mare,
 Tot pămîntul ca să-l are.
 Și a arat pe jumătate
 Să samene grîu în parte,
 Grîu de vară și secară
 Deie Domnul să răsară.
 Mînați, flăcăi,
 Hăi, hăi !

Dimineața să-l cosască,
 Plugarii să-l îmblătească,
 Să-l vînture cu lopata,
 Să-l ducă la moară gata ;
 Cu apă să-l plămădească
 Și-n covată să-l dospească
 Și să facă colac mare
 La plugari ca să mai are.
 Mînați, flăcăi,
 Hăi, hăi !

Și la anu jumătate
 Să mai deie grâu în parte
 La boieri, la gospodari
 Altă parte la plugari,
 Care umblu și muncesc
 Tot anul la boieresc,
 Vara-n cîmpuri boierești
 Iarna-n frig pe la ferești,
 Tot urînd c-un clopoțel,
 Stelele prinse oțel,
 La cucoane cu mîndrie
 La boieri cu bucurie,
 La copchile feciorite
 În cișlegi să se mărite,
 Și la nuntă să poftească
 Plugarii să chiuiască.
 Opriți, flăcăi,
 Hăi, hăi !
 Să trăiți, să înfloriți
 Ca merii, ca perii
 În mijlocul primăverii,
 Ca toamna cea bogată
 De toate îndestulată.
 La mulți ani ! (16)

HOILERIU

La gura de trei lioare
 Hoileriu, dalior Doamne,
 Leagăn frumos de mătase
 Împletit în cinci și șase,
 Iar în leagăn cine șade ?
 Șade (N) cea frumoasă,
 Iar în leagăn ce lucrează ?
 Ea coase și chindisește

C-un fir galben isprăvește
 Cămașa lui taică-său,
 Năframa lui frate-său,
 Batista lui văru-său.
 — Scoală, draga maichii, scoală,
 Că ne vin colindătorii.
 Las' să vie, vie
 Ca și noi să colindăm
 C-asta-i sara lui Crăciun. (22)

URARE PENTRU BELȘUG

În seara cînd se colindă, copiii pun într-o coajă de dovleac
 sămînță de dovleac și de in, boabe de grâu și porumb. Unul
 dintre copii le aruncă peste casă urînd :

Dați bună ziua lui Ajun
 Ca într-un ceas bun,
 Grâu cît casa
 Pita cît masa,
 Fuioarele
 Cît rășchitoarele,
 Mănușile
 Cît mătușile.
 Cei din casă să trăiască,
 Cei de-afară izvorască.
 Să trăiți la mulți ani
 Bine ca-n ziua de azi ! (38)

Semințele aruncate peste casă sînt bune pentru rod. Oa-
 menii adună aceste semințe și le amestecă cu cele ce vor fi
 semănate în primăvară : „asta ca să crească și să se facă rodu
 bun“. (66)

CHEMAREA LA NUNTĂ

Sîmbătă de dimineață se face chemarea la nuntă. Se face chemare din partea mirelui și miresii; la unele gazde merge cineva din partea nașului; chemătorul zice:

Vă poștește domnul nun
Miine la ospăț;
Un ceas, două
Pîn' la nouă,
La mese întinse
La pahare pline,
Că foarte bine vă va părea
Lingura și furcuța să nu mai stea. (23, 34)

Și așa merg din poartă în poartă și cheamă la nuntă; „mai și cîstește o țîr' de rachiu“.

PUNEREA VÎSTREI

„Vîstră“ se numește buchetul de flori artificiale ce se pune la pălăria mirelui; este semnul și „cîstea“ feciorului ce se căsătorește.

Punerea vîstreii este unul din momentele importante a nunții tradiționale din Țara Oltului (Făgăraș); e o datină ce se petrece sîmbătă seara la casa miresii, unde se adună feciorii și fetele.

Feciorii își pun pălăriile pe masă și le amestecă. Vine apoi mireasa cu o fată (din rude) și caută pălăria mirelui; o ia și merge în celar de-i coase vîstra. Pentru obținerea pălăriei, uneori se dau bani.

Mireasa se întoarce apoi cu pălăria împodobită și cu sticla de vin în mînă. Un fecior, de obicei rudă cu mirele, se ridică și spune o urare în legătură cu căsătoria. Culegerea este din Drăguș-Făgăraș, în iulie 1929.

Domnule mire,
Să iei pălăria că nu-i găurită,
Ci-i foarte frumos împodobită :
Cu floare frumoasă
De la cinstita ta mireasă.
Că ieri dimineață cînd te-ai sculat
Cu rouă de pe flori te-ai spălat
Și la Dumnezeu te-ai rugat,
Și ai spus mamei tale cu dor,
Că nu vrei să mai rămii fecior
Și că de (*numele miresii*) ți-e dor
Și doamna mireasă o făcut tot la fel
O spus că din dulcele ăsta
Nu vrea să mai rămie fată
Și vrea după (*numele mirelui*) măritată.

După această poveste mirele ia pălăria și o pune pe cap ; apoi cinstesc și strigă laolaltă „Vivat, trăiască“.

După ce au strigat, femeile aduc mîncarea pe masă ; unul din feciori se scoală și spune :

Cinstiți meseni
Și voi cu toții feciori,
Fetițe și coconași
Luați și mîncăți
Și bine vă ospătați,
Că nu-s numai un soi de mîncări,
Ci sute nesocotite
Toate pentru dumneavoastră gătite.
C-o făcut sucăcioaiele
Niște tălmagi
Tot cu boii să-i tragi,
Niște plăcinte

Cit teleaga dinainte.

Cînd înghiți

Începi să sughiți,

Și niște ciorbă,

Că de mînci multă

Te umfli în burtă

Faceți un pîtec cit o torbă

Și vă duceți după sobă

Și stați cu greieri de vorbă.

Iar cuțite și furcuțe de n-oți fi avînd

Om înhăma o iapă la căruță

Și-om trimite-o în tîrg la Orăștii

C-acolo este un eleșteu,

De-acolo am cumpărat și eu.

Ia o furculiță de pe masă

Uitați-vă, mări :

E cu mîner de ciocîrlău

Costă un leu,

Pînă o veni cu furcuțe cumpărate

Nu mai stați cu gurile căscate.

Urmează ospățul feciorilor, cu mirele în frunte.

După-masă fac trei jocuri în casă și feciorii pleacă cu mirele. Fetele rămîn și le pune la masă ; le ospătează mireasa.

„Punerea vîstreii“ și ospățul ce-i urmează se face pentru momentul despărțirii mirelui de feciorie și ceata de feciori ; e un ceremonial de trecere de la o stare la alta.

LA „GÂTEALA MIREȘII“

Culegerea pieselor redată mai jos a fost făcută la Drăguș-Făgăraș în 24.VII.1933.

Cînd se pune fachelul (voalul) miresei fetele strigă :

Doamne,-ajută, maica mea,

Apă rece nu-i mai bea

Adusă de mîna mea ;

Și-i bea apă mai călduță
Da de mîna ta, măicuță !

Cîntec de joc : „românește“.

Suie-mă, Doamne, la ceriu
Și mă lasă printre stele
Să-mi iau bădiț de plăcere,
Pe plăcerea ochilor
Pe voia părinților
Pe plăcerea guriții
Și pe voia măicuții !

Se pune mirezii cununa de lămîiță :

Haide, dragă miresucă,
Fecioria ți-e pe ducă !...

„De purtat“ :

Cîți bădișori am avut
Nici unu nu mi-a plăcut
Dar acum de ăsta-mi place
Că mereu cu ochiu-mi face ;
Cîn' să duce și cîn' vine
Tot cu ochii după mine !
Asta-i badiu și-l cunosc
Că-n brațe la mine-o fost
Asta-i badiu și știu bine
C-a stat în brațe la mine.

Bădișoru meu e-nalt
Și lu Dumnezeu i-e drag
Și lu Dumnezeu să-i fie
Numa după cum mi-e mie ;
Nici nu pupă, nici nu bea
Numa după voia mea,
Nici nu bea și nici nu pupă
Voia mea el nu mi-o strică.

Trandafir din capu mesii
Cum mai plîng ochii mirezii,

Unu plînge și-unu, ba
Că i-a plăcut de badea,
Unu plînge și-unu, nu
Că i-a plăcut de badiu,
Fă, mireasă, cosița
Mila de la maică-ta
Fă, mireasă, păru tău
Mila de la taică-tău ;
Că mila de la bărbat
Ca un vîrf de brad uscat
Și mila bărbatului
Ca staghila patului.

Mireasa plînge.

Plîngi, mireasă și suspină
Că mergi la casă străină
Și te muștră fără vină.

„De purtat“ :

Foicică, lemn domnesc,
N-am cui să mă jăluiesc !

.

Foicică, lemn uscat,
Nu-i ca el de ajustat :
Fața-i albă ca păharu,
Gura, dulce ca zaharu,
Buzili-s ca frunzili
Ochii și sprîncenili,
Pe deasupra ochiului
Parcă-i peana corbului.
Mustăcioara tunsă-n vînt
Ochii mă bagă-n pămînt.

Foicică de ovăz,
Păru (?) și omu frumos
Alea doar mă pune jos !

.

C-am fost tinăra de ani
Și mi-am căpătat dușmani.
Și-am fost tinăra de vreme
Și-am auzit vorbe rele.

„De-nvîrtit“ :

Multu-i soacra mică proastă !
Pentru-o cizmă de-ncălțat
Și-o dat fată ca și-un brad.

Așa zic dușmanili :
Că pân-o hi lumea-n pace
Treaba asta nu s-o face.
Iaca treaba s-o făcut
Și dușmanii n-o știut !

Se dă o sticlă de vin lăutarilor și apoi se face joc.
„De purtat“ ; mireasa plînge :

Taci, mireasă, nu mai plînge
C-acum are cin' te strînge.
Taci, mireasă, nu ofta
C-acum ar' cin' te pupa !

Ce-am iubghit, n-am iubghit mult
Am iubghit ce mi-o plăcut,
Ce-am iubghit n-am iubghit tare
D-am iubghit un lucru mare.

Nu mai plînge, draga noastră,
Că n-ai căz't în mină proastă,
Nu mai plînge, draga mea,
Că n-ai căz't în mină grea ;
C-ai un mire ca un craiu
Și-n curte la el e raiu'
Și de grîu și de mălaiu.

De joc : „românește“ :

Foaie verde de chiperiu,
Suie-mă, Doamne, la ceriu,
Și mă lasă printre stele
Să iau bădiță cu plăcere !

Fă-mă, Doamne, ce mi-i face
Fă-mă pui de turturea,
La bădiță la curea.

Du-mă, Doamne, cum ai ști
Să crepe dușmanili,
Numa una de-ar crăpa
Supărată n-aș mai sta,
Numa una de-ar plesni
Supărată n-aș mai fi.

Fă-mă, Doamne, ce mi-i face,
Fă-mă punguță ușoară
La bădișoru pe poală,
Eu să tac, el să-mi șoptească
Inima să-mi hodinească.

„De-nvîrtit“, „de purtat“, cîntece de lume :

Cîn' să duce și cîn' mere
Num-o țir' de gură cere.
Cu ăsta nu mi-i rușine
Ochii văd, buzele scrie
Pe gură ca pe hîrtie ;
Ochii văd, minile fac
Pe trupu care mi-i drag.
Cruciuliță de argint
Aștia doi s-o pottrighit,
Și la ochi și la umblat
Ca doi porumbi la zburat
Și la ochi și la sprîncene
Ca doi porumbei la pene.
Tot ne fost să hie așa

Și de mult nu de-acuma,
Da să puse-o gură rea
Tot ca să nu hie așa,
Și s-a pus alta mai bună
De ne-o vin't iară la mină. (37)

Urmează cîntece de joc și veselie; mireasa începe a rîde :
„S-o gîndit că nu-i rău să fie nevastă“! (31)

CÎNTECUL MIREȘII

Cîntecul miresii apare în centrul unui moment important din ceremonialul nunții și anume „găteala miresii“ ce se petrece duminică dimineața înainte de a merge la cununie. Acest moment marchează despărțirea de feciorie și de grupul de fete căreia aparținea. Corespunde „punerii vîstrei“ în cazul mirelui.

Reproducem aici mai multe variante după cum urmează : una din Drăguș-Făgăraș, culeasă în anul 1929, alta din Mohu-Sibiu, culeasă în anul 1934, a treia din Rîușor-Făgăraș, culeasă în anul 1935 și ultima din Poiana Mărului-Brașov, culeasă în anul 1949.

1

Ia-ți, mireasă, ziua bună
De la tată, de la mumă,
De la frați, de la surori
De la grădina cu flori,
De la fir de lămîiță
De la fecior din portiță,
De la fir de busuioc
De la feciori de la joc,
De la floare de cicoare,
De la draga șezătoare.

Taci, mireasă, nu mai plînge,
Că la maică-ta te-oi duce

Cînd o face popu mere
Și răchita micșunele.

2

Ia-ți, mireasă, ziua bună
De la tată, de la mumă,
De la frați, de la surori
De la grădina cu flori,
De la fir de tămîiță,
De la draga de uliță,
De la fir de busuioc
De la cîntu de joc,
De la floare de cicoare
De la draga șezătoare.

Taci, mireasă, nu mai plînge,
Că la maică-ta te-oi duce,
Că maică-ta te-o ținut
Te-o ținut pe cum ai vrut ;
Ca măr roșu-n fund de ladă,
Ca pe-o floare
Tot la soare
Ca tier
După cuier.

Da soacră-ta te-o ținea
Ce-i păți ai mai vedea,
Ca mătura după ușă
Ca vătraiu prin cenușă.

N-am ce face, n-am ce zice
La maică-ta cînd te-i duce
Uită gîndu tău de fată
Și frumusețea de-altădată. (3)

Ultima strofă se spune mai mult ca mustrare ; uneori o cîntă integrată cîntecului miresii.

La fiecare două versuri se zice : „goghio, drăgulița noastră“. (5)

Ia-ți, mireasă, ziua bună
De la tată, de la mamă,
De la frați, de la surori
De la grădina cu flori,
De la hir de busuioc
De la fete de la joc,
De la hir de tămiiță
De la fete din uliță,
De la hir de siminic
De la drag de ibovnic.

Rămii, maică, sănătoasă
Dacă n-ai vrut bucuroasă
Să mă vezi umblînd prin casă
Și ficii pe la fereastră.
Rămii, taică, sănătos
Dacă n-ai vrut bucuros
Să-mi mai vezi umbra pe jos
Și ficii pin șopu nost.

Plîngi, mireasă, și suspină,
Că mergi în casă străină,
La soacră de ie haină
De te muștră fără vină.
La norari
Fără durari
Și la frați
Ne-ndireptați.
Și soacră-ta nu ți-i mamă
Să-ți bage cuvîntu-n samă,
Nici socru-tu nu ți-i tată,
Vei trăi mai supărată.

Mireasă-nvelită-n flori
Ia-ți gîndu de la ficii
Și ți-l pune la bărbat,

Că cu el te-ai cununat ;
Ți-l pune la omu tău
Ce ți l-a dat Dumnezeu.

Nu mi l-a dat Dumnezeu
Că mi l-am cîștigat eu,
Cu ochi și cu inima,
Cu gura și sprinceană. (5, 6)

Ultimele două strofe apar integrate cîntecului miresii, dar și detașate, ca strigături.

Ia-ți, mireasă, ziua bună
De la tată, de la mamă,
De la frați, de la surori,
De la grădina de flori,
De la fir de busuioc,
De la feciori de la joc,
De la fir de tămiiță,
De la fecior din portiță.

Miresică dumneata,
De-ai ști nu te-ai mărita,
Necazu de cap ți-o da
Copii mici te-o-mpresura
Bărbățelu te-o muștra.
Că mila de la bărbat
Ca umbra de pom uscat
Cînd te pui de te umbrești
Tot mai tare te pîrlești.

Foaie verde foaie lată,
Bine mai era odată
Cînd eram la mama fată
Și eram nemăritată.
Că lucram, că nu lucram

Tot draga mamii eram,
Da de cînd m-am măritat
Am săpat, am secerat
Și tot nimic n-am lucrat,
Că binele din fetie
Nu li-i mai avea-n vecie

Atunci ai mai fi tu fată
Cînd o-nflori nucu-n baltă ;
Cînd o face măru nuci
Și răchita mere dulci.
Plîngeți ochi și lăcrămați,
Că voi sînteți vinovați,
Că ce iubiți nu lăsați
Și ce vedeți nu uitați. (22)

CÎNTEC PENTRU MIREASĂ

Se cîntă la „găteala miresii“, după mai răspînditul cîntec
ritual „taci, mireasă“. Culegere din Drăganu-Argeș, august 1934 :

Copchiliță cu părinți,
La ce focu te măriți ?
Că mila de la părinți
Anevoie ai s-o uiți,
Că mila de la bărbat
Ca umbra de păr uscat,
Cînd te dai să te umbrești
Tot mai rău te nădușești.

Săraca bătătură
Cine te-o mai mătură
Ciocîrlanu cu coadă
Rîndunica cu peană,
Grădina cu florile
O culeg suratele.

Apăi fa, surată fă
Să mărită vecină
Și rămîne grădină,
Grădina cu florile
O culeg suratele,
Poteca de la vecini
Crește numai mărăcini. (18)

JOCUL STEAGULUI

« Aceste piese au fost culese în Drăguș-Făgăraș, august 1933.

Unul din feciori ia steagul din casă și înconjurat de ceilalți
feciori ai mirelui, merg la nun. Feciorul cu steagul ia și o sticlă
cu vin. El spune nunului :

— Bună ziua, domnule nun,
Să fie într-un ceas bun
Și doamna nună
Cu voie bună.
Azi vă cunosc pe însemnare,
Că sînteți nun mare,
Că de n-ați fi
Nu v-ați fuduli.
— Da cine sînteți dumneavoastră
De ne luați seama noastră ?
— Noi sîntem vinători renumiți
De toată lumea iubiți
Cu domnul mire în frunte
Sîntem vreo două-trei sute,
Și dacă ne socotiți,
Că sîntem potără de hoți
Avem o hirtie
Cu scrisoare latinească
De la jupîn mire căpătată
Aduceți un cărturar s-o citească.
Să nu fie cu sprincenile sure
Să ne ție aici pînă poimîine,
Sau cu barba zburlită

Să rămîie cartea necită.
 Aduceți-ne un bătrîn
 Deodată cu ursu
 Minteni să ne dea răspunsu,
 Că nu sîntem țigani de șatră
 Să stăm la dumneavoastră în baltă,
 Și nici ciobani de la oi
 Ca să stăm la dumneavoastră-n gunoi. (10)

Nașul ridică și el sticla cu vin, răspunde feciorului și la sfîrșit cîntește lovind sticlele la gît. După aceasta le slobozește steagul. La buna învoire a nunului, feciorii îi spun vorbe de laudă :

Să trăiți, doamnă nună,
 Să fiți mereu cu voia bună.
 Cum ați ajuns la cununat
 S-ajungeți și la botezat,
 Că v-ați luat o finișoară
 Foarte bărbăcioară,
 Seceră-ntr-o zi de vară
 Doi snopi de secară...
 Iar la grîu
 Se duce mai tîrziu
 Că-i grîu rourat
 Nu se lasă la treierat. (10)

După aceste vorbe feciorii se duc și fac jocul steagului. Trei jocuri de la început sînt ale steagului ; mirele și mireasa nu intră.

Cînd merg după masă feciorii mirelui la joc, se mai spun și următoarele versuri :

Uite, domnule nun,
 Te-aș ruga dacă ești bun :
 Să ne guști vinu de-i bun.
 Din vinu nostru de-ai gusta
 Pe loc ți-o veni a juca.
 Cînd bei un pahar
 Îți pare cam amar,
 Iar cînd bei două
 Atîta e de tare,
 Că și căciula din cap îți sare.
 Căci noi am sta ș-am mai ură,

Da stau fetele satului
 La marginea gardului
 Cu bete-ncinse, late
 Și așteaptă jucate.
 Stau copiii pe gunoi
 Cu mucii țuroi
 Și babele
 Își frîng labele,
 Scapără pe loc după-o zi de joc.
 Aduceți un coș cu poame uscate
 Să astupăm ale guri căscate. (10)

Nașul dă răspunsul și ciocnește sticlele ; cel de-i mai iute îi fură sticla — „că trebuie să o schimbe“. Apoi spun :

Te rog, domnule nun,
 Dacă ești bun :
 Să bagi mîna pînă-n cot
 Să scoți un zlot
 Să-i punem la sticlă dop. (10)

Nașul scoate și dă bani. Feciorul de nu e mulțumit mai cere.

IERTĂCIUNEA DE NUNTĂ

„Iertăciunea de nuntă“, piesa literară ce o dăm mai jos aparține acelorași categorii de acte din ceremonia nunții. A fost culeasă cu prilejul unei nunți „mari“ de 3 zile, în anul 1928, ziua 22 iulie, în Fundu Moldovei-Bucovina.

„Iertăciunea de nuntă“ nu este însă numai o piesă literară de valoare, ci și un moment important în ceremonia nunții din care ea își trage semnificația.

Duminică dimineată, cînd mirele cu feciorii vin să ia mireasa la cununie, în casa miresii se desfășoară o seamă de acte pregătitoare și apoi se spune iertăciunea.

Într-o cameră frumos împodobită, tatăl miresii, apare cu fata în fața mirelui și i-o dă cu următoarele cuvinte :

Poftim, domnule mire,
 Mireasa ce ți se cuvine ;

Nu-ți dau băț,
Îți dau soț
Pînă-n vremea de județ;
Că nu ți-am dat-o,
Că n-am cu ce-o îmbrăca,
Și cu ce a o căta,
Ci să-ți fie soț
Pînă-n vremea de județ,
Să fie gospodină cu tine
Și tu cu ea.

După „predarea“ miresii, nuntașii iau o gustare cu colaci și bere; mai fac un joc și apoi trec la ritualul „iertăciunii“.

Socrii stau pe scaune iar la picioarele lor se așterne un lăicer peste care se pune o pernă lungă. Mireasa ingenunche în fața părinților, iar mirele stă în picioare lângă ea cu o mînă pe umărul miresii și cu cealaltă la pălărie. În partea dreaptă stau feciorii cu primul vornic în frunte, iar în spatele lor fetele miresii, „druștele“. În stînga vin lăutarii care cîntă cîntece de jale, de despărțire. Primul fecior spune iertăciunea „așa cum nu s-ar mai întoarce niciodată în mijlocul lor“:

Să crească
Să se-nmulțească
Ca stelele cerului,
Ca frunza codrului.
Și așa s-au înmulțit
Din neam în neam,
Din viță în viță
Pînă la aceste tinere mlădițe
Ce stau în genunchi plecate
Cu fețele rușinate
Să se roage cu smerenie
Și cu aplecăciune
Ca să le dați iertăciune,
Că și dumneavoastră cinstiți părinți
Puteți să vă amintiți
De pe timpul fecioriei
De pe vremea căsătoriei;
Că și dumneavoastră ați ingenuncheat
Mîna la părinți ați sărutat
Și v-ați rugat de v-au iertat

Și v-au binecuvîntat.
Acum să le dați iertăciune,
Că ei pieptul v-au supt
Și mare durere v-au făcut,
Din somn dulce v-au sculat
Și poate i-ați blestămat.
Că blăstămul părinților
Risipește casa copiilor,
Fie făcute din crengi de alune
Cît lumea și pămîntu le ține.

Acum mie mi s-ar cădea
Pentru această urare
Cîteva pahare din cel mai tare;
De la cinstită mireasă
O năframă de mătăsă,
Fie și de în
Să-mi șterg mustețile de vin. (15)

POVESTEA DE LA OSPĂȚ

Culeasă cu prilejul nunții lui Ion Sofonea, la Drăguș-Făgăraș, iulie 1929; varianta a fost culeasă prin anchetă în același an.

Și mai bună seara, domnilor nuni!
Să închinăm peste masă
Ca Dumnezeu să ne vază,
Să închinăm cu vin dulce,
Care pe gît se duce,
Mai închinăm cu vin de la Odobești,
Cînd bei te înveselești.

Avea domnu socru mic
Avea doi cai
Amîndoi albi:
Albu de hăis

Albu de cea
 Și tot albu trăgea.
 M-am dus la Somăstin
 S-aduc o bute de vin ;
 Când am suit dealu
 Am împiedecat căruța,
 Iar când l-am scoborît
 Am împiedecat caii ;
 Când caii peste căruța,
 Când căruța peste cai ;
 Au plesnit cercurile,
 Bercurile,
 Doagele
 Și priloagele,
 Și dintr-o bute din șaptezeci de vedre
 Am rămas cu cît se vede

(arată o sticlă cu vin).

Am venit la dumneavoastră să ne-ajutați
 Ca să băgați mina-n buzunar
 Și să scoateți vrut sutar
 Ca să ne reparăm butea.
 Ne dați ori nu ne dați ?
 Că altfel degeaba stați
 Și noi vom face gloanțe de mămăligă
 Învăluite-n brînză,
 Să pușcăm pe doamna nună în rînză.
 Noi ne-am făcut solia
 Dumneavoastră să ne dați simbria.

Noi v-am dat o secerătoare
 Care seceră-ntr-o zi de vară
 Trei clăi de secară ;
 Dacă se scoală de dimineată
 Mai face și-o mogândeată.
 Ne dați ori nu ne dați ?
 Ce unu la altu vă uitați ?
 (Nunul îi dă cîțiva bani.)
 Apoi să știți, domnule nun,
 Că tare v-ați înșelat.

Secerătoarea ce v-am dat
 Nu-i așa cum o am lăudat
 Seceră numai trei snopi de secară
 Și mai doarme din amiază pînă-n seară.
 Să trăiți domnule nun și doamnă nună
 Și tinerii ce se cunună ! (7)

POVESTEA DE LA OSPĂȚ

VARIANTĂ

Aho, Aho,
 Să fie de bine, domnule nun !
 Am auzit de venirea dumitale
 Ca de venirea unui crai mare
 Și ca de venirea unui împărat
 Noi cu toții aici ne-am adunat.
 Noi am fost la tîrg la Pitești
 După nouă sute nouăzeci și nouă de vedre de vinars.
 De plecam cu patru boi
 Nu puteam veni pînă joi ;
 Și am plecat cu patru boale de cai albi
 Albu de hăis și albu de cea
 Și tot albu trăgea.
 Și am venit pe la pod pe la Odîrlău,
 Fostu-l-ar fi trăsmit Dumnezeu,
 După cum l-a și trăsmit,
 Oblu în butea noastră a nimerit :
 Ne umplu doagele
 Priloagele,
 Fundurile,
 Prundurile,
 Cercurile,
 Bărcurile,
 Și din nouă sute nouăzeci și nouă de vedre de vinars
 Numai cu ce ne vedeți în sticlă am rămas !
 Pe aici lată
 Astă rădăcină uscată
 Au șezut crăcănată,
 Să închinăm domnule nun o dată

Cred că nici dumneata, domnule nun,
 Vei pofti paguba noastră.
 Și noi vom da o secerătoare
 Foarte mare,
 Va secera într-o zi de vară
 Cite șapte,-opt clăi de secară,
 Iar toamna, cînd îi ziua mai mică
 Cite cinci-șase de iriscă.
 Rugăm pe domnul nun
 Să bage stînga
 Să scoată punga,
 Să bage mîna-n buzunar
 Să scoată și pentru noi un sutar.

Ha, ha,
 Bine că v-am înșelat
 De bani ne-ați dat,
 Că și noi vă dăm o secerătoare
 Foarte mare,
 Care secără într-o zi
 Cite doi-trei snopi de secară ;
 La amiază se culcă
 De ploaia o apucă
 Cu snopii dezlegați,
 Cu bobii udați.
 Noi am învățat a cînta și juca
 Dar dumneavoastră să învățați a lucra. (10)

CÎNTECE DE MASĂ

I

Se cîntă la masa mare, de lăutari sau din gură de către feciori ; „vine așa ca un cîntec de jale, a doină“. Cules din Drăguș-Făgăraș, august 1933.

Foaie verde stuh de baltă,
 Lasă vîntul să mă bată.

Și soarele să mă ardă,
 Că eu îs tot vinovată,
 Că m-am cerut măritată
 Să fiu de bărbat muștrată
 Și de soacră blestemată,
 Și de lume judecată,
 Și de copii supărată. (10)

II

„Cînd vine mire străin“, adică atunci cînd este din alt sat decît mireasa, în timpul mesei mari se cîntă de obicei un cîntec pentru mire ; piesa ce urmează a fost culeasă în 14 iulie 1934 la Mohu-Sibiu :

La fîntînă sub făget
 Unde curge apa-ncet,
 Haideți, haideți, mari boieri !
 Toți caii beau și mîncîcă
 Numa calu mirelui
 Nici nu bea nici nu mîncîcă,
 Ci nechează să se ducă.
 Ori e finu rogozos
 Ori nu-i mirele voios,
 Ori e apa sîlcioasă
 Ori nu-i mireasa voioasă. (3)

E o cîntare tristă, de despărțire.

STRIGARE PENTRU DARURI

Piesa de mai jos se spune la masa mare cînd se fac darurile. De obicei o spune un fecior (vornicul) din partea mirelui. A fost culeasă din Fundu Moldovei-Bucovina, în 22 iulie 1928.

Bună sara, bună sara
 Doamnă și domnule (numele)
 De cînd sara s-a-nserat

Pahar dulce nu s-a închinat,
Și acuma se roagă
Și vă închină
Două păhăruțe cu vin
Să fie voia deplin.
Vin veți gusta.
În pungă ați căta,
Cu nevasta veți sfătui,
Ce vă va lăsa inima
Veți dărui.

Poftiți, cinstiți
Și nu bănuți !
E vin de la cruce
Ce greu se aduce ;
E vin de la Odobești
De cum bei te-nveselești. (1)

STRIGĂTURI

I

Aceste strigături au fost culese cu prilejul unei nunți din
Fundu Moldovii-Bucovina, în anul 1928, ziua 22 iulie :

1

De trei ori pe după masă
Să iasă răul din casă
Să rămîie binele,
Să trăiască tinerii
Ca mița cu cînele.

2

Să trăiască mirele
Pentru dînsu-i binele,

Că mirele-i frumușel
Și mireasa ca și el.

3

Să trăiască mireasa
Pentru dînsa e asta,
Să trăiască druștele
C-au mîncat găluște.

4

Bucură-te, soacră mare,
Că-ți aduc chieptănătoare
Să te chieptene pe cap
C-o bucat' de lemn de fag.
Pe unde te-o chieptăna
Șapte ani nu te-a mîncă.

5

De trei ori pe după masă
Să iasă răul din casă,
Să rămîie mireasa
Să petreacă și dînsa.

6

Ăsta-i jocul bătrînesc
După dînsul mă topesc.
Albă-i lelea ca și cașul
Și se ține cu nănașul.

7

Lelița care-i frumoasă
Nu-i păcat să se iubească
Și cu mine și cu altul
Numai să nu ști bărbatul.

8

Tinerel cînd mă-nsurai
Tinerică îmi luai,

De tinăra ce era
Nici dinți în gură n-avea.

9

Bucură-te, mireasă,
Că bita-i pe grindă-n casă,
Îi cioplită-n șapte dungi
Cît is spatele de lungi.

10

U-, iu-, iu, pe deălu gol,
Că mireasa n-are țol,
Că i-a face mirele
Cînd a tunde cînele,
Și i-a face soacră-sa
Cînd a tunde cățaua !

11

Joacă risu cu minunea,
N-o jucat de cînd e lumea ;
Joacă risu cu Păcală
N-o jucat de cînd e țara !

12

Darul de Duminică
L-a făcut o ibovnică,
Dar darul din iaste zile
L-au făcut două copile
Frumușele ca și mine.

13

Toacă nunta de trei zile
Și mireasa nu mai vine,
Unde stă și unde-o fi
Că mirele-o beteji !

54

14

Merge nora la fîntînă
Cu cămașa soacrii-n mînă,
Și-o moaie oleacă-n apă,
Na-ți-o, soacră, și te-mbracă ;
Și-o trîntește de-o răchită,
Na-ți-o, soacră, că-i dilită ! (15, 16, 29, 36)

ZORILE

Luni dimineată, după prima duminică a nunții, se cîntă „Zorile“ ; se cîntă în momentul cînd mijește de ziuă. Piesa e culeasă în Valea Ursului-Argeș, august 1934.

Foaie verde ismă creață,
Cînd fu luni de dimineată
Tutulor le pare greață
Numa mie cu dulceață,
Că mă simt cu puica-n brațe.
Foaie verde de-anason,
În grădina lu Ion
Toate păsările dorm,
Numa una n-are somn
Și zboară din pom în pom,
Și strigă Ion, Ion,
Vin' la mine să te-adorm
Să te învelesc c-un țol
Să te simt pă pieptu gol,
Că ești al meu puișor
Să te sărut pînă mor. (33)

Această piesă, fiind culeasă cu prilejul unei nunți de nouă zile apare de două ori, după prima și după a doua duminică a nunții și înainte de „jocul pocînzeilor“ cu care se încheie nunta mare.

55

ZAURITUL

Cules din comuna Rîușor-Făgăraș, 17 august 1935.

Ziori, ziori,
Dragi surori,
Nu grăbiți cu revărsatu
Că ne-apucă ziua-n satu
Și ni-i murgu de furatu
Și mindra de cumpăratu.

Și banii i-am număratu
Așa cum i-am căpătat
Pe ieslea grajdului,
Pe dirlogu calului,
Din șerparu mirelui,
Din comoara raiului ;
Că mirele a plătit
Banu greu și lustruit
Pentru scumpa lui soție,
Care-n curind o să fie.

Am venit să prevestim
Ani mulți ca să trăim
Tineri în voie bună,
Care-acuma se-mpreună
Să trăiască toți și toate
Toți cu bine pîn' la moarte (5, 6)

RECONSTITUIRE LITERARĂ A UNEI NUNȚI

Materialul literar de mai jos a fost cules cu prilejul unei nunți la Drăguș-Făgăraș, în iulie 1933. Materialul este redat în ordinea desfășurării concrete a fenomenului, pe momentele importante.

Sîmbătă seara la mireasă

Fetele cîntă, bătrînele joacă și muștră în casă :

Unde vezi bătrînele
Să le-asmuți cu cînele.
Hop, hop !

Hai noroc și sănătate
Că-s mai bune decît toate.
Hop, hop !

Lasă lumea să vorbească
Numa badiu să-mi trăiască.
Hop, hop !

Fetele cîntă ; lăutarii sînt la mire :

Ține-mă, bade, de mină
Că-s de neam de ghiță bună,
De ghiță hireanului
Din țara olteanului.

De-aș avea mamă și tată
N-aș mai plînge niciodată,
Da eu n-am frați și surori
Cat să plîng de multe ori,
Că tăicuța m-o lăsat
Și maica s-o supărat.

Femeile joacă :

Da mumă-ta te-o ținut
Ca măru neputrezit,
Da soacră-ta te-o ținea
Ca mătura după ușă
Ca vătraiu în cenușă.

Cineva cascade :

Căscătura dintii
Cere căpătii,
Căscătura a doua
Cere perinoara.

Duminică dimineața, la mire :

Joacă feciorii în casă ; se cîntă o sîrbă :

Hai la sîrbă, măi băieți
Care vreți, care puteți,
Care nu mai rămîneți !

Trece o fată ; intră în joc :

După asta măi feciori,
Că-i cu ochi negrișori
Și cu sînu plin de flori
De nu te lasă să mori.

Hai să dăm pe unde-om da
Pă din jos de Sîmbăta,
Hop, hop !

Se cîntă o „românească“ ; feciorii iau fete la joc :

Astă mîndră joacă bine
Că se ține după mine.

Venitu la oale

E momentul sucăcioaielor ; cele de la mire merg la mireasă ;
iau 2—3 sticle de vin ; muștră :

Maică, dușmancele mele
De-ar avea ele putere
M-ar scoate la crîsmă-n drum,
M-ar arde, m-ar face scrum ;
Și cu scrumu de pe mine
Și-ar cerni sprîncenile ;
Măcar de și le-ar cerni
C-ale mele tot n-ar fi.

Acasă, la sosire, sucăcioaiele miresii :

Sucăcioaie lungă-n dește,
Carne-n oală nu mai este ;
Sucăcioaie lungă-n cioc,
Carne nu mai e de loc.

Petrec împreună ; la fereastră s-aude o urare :

Ziuori, ziuori,
Dragi surori
Nu grăbiți cu revărsatū
Că ne-apucă ziua-n satū

.....

Fac glume, mîncă, beau și încearcă să fure ceva ; la sfîrșit
la ieșire spun muștrături :

Bine că v-am înșelat
Cîte-o glaje v-am luat
Și furcuță v-am furat !

Pe unde am fost, pe unde n-am fost
Am mîncat verde de post,
Dar acum pe und' ne-am duce
Vom mîncă verde de dulce.

Mai rămîneți cum puteți
Numa să nu petreceți,
Că vă arde carnea-n oală
De-o să stați cu burta goală.

De obicei sucăcioaiele miresii întorc vizita la mire.

Vin nașii care sînt primiți de socrii mari, feciori și fete.
Nașii intră în casă și ospătează. După ce iau masa, nașul ia
steagul și-l dă vîtafului de feciori ; se face joc în curte sub
conducerea acestuia ; apoi se formează cortegiul către mireasă :
în căruță, nașii cu mirele în mijloc, în spatele lor în picioare
fete și rude, pe jos feciorii cu steagul la mijloc. Chiuie și
muștră :

Mindruliță de demult,
Nu gîndi că te-am urît,
Că de te-oi fi urît eu
Să mă bată Dumnezeu,
Că de te-am urît pe tine
Duce-se inima-n mine.

Florică de pe coastă,
Frumoasă-i mireasa noastră,
Florică de dudău,
Nici la mire nu-i stă rău.

Duminică dimineața la mireasă (masa fetelor și îmbrăcarea miresei) :

Asta nouă ne-a plăcut
De doi ani și mai demult ;
Frumoasă-i mireasa noastră,
Că ni-e drag de ea în casă.

Pieptănatul ; mireasa plînge ; fetele cîntă :

Ia-ți, mireasă, ziua bună
De la tată, de la mamă.

.....

Mireasa se uită în oglindă :

Cine-o zis că îs urită
I vederea ca prin sită,
Cine-o zis că îs frumoasă
I vederea luminoasă.

Din nou cîntecul miresii ; apoi muștrători :

Măicuța cînd m-o făcut
M-o scaldat numa în flori
Să fiu dragă la feciori.
Toată lumea-i minioasă
Pe măicuța-i dușmănoasă,
Că m-a făcut prea frumoasă
Și mi-o zvîrlit scaldă-n flori
Să fiu dragă la feciori
Și mi-o zvîrlit scaldă-n verde
Să fiu dragă cui mă vede,
Și mi-o zvîrlit scaldă-n nuc
Să fiu dragă und' mă duc.

Fetele cîntă din nou cîntecul miresii ; vine lăutarul și o femeie bătrînă muștră :

Decît dragoste cu mită
Mai bine-o moarte grăbită.

Măi bădiță,-așa gîndești,
Că tu ești bujor de munte
Și eu sînt gunoi de curte.
Bujoru se vestejește,
Gunoiu ne folosește ;
Pe gunoi ploaia îl spală
Și tot îi de trebuială.

Fetele joacă o „românească“ și muștră :

Măi, bade, cine ești tu
De te ții așa mîndru ?
Că ai numai rehelu ;
De-ai avea și cioareci noi
Nici n-ai mai vorbi cu noi.

Se joacă învîrtita ; intră și bătrîni :

Dar-ar Dumnezeu noroc
Dac-a venit asta-n loc
Și mi-o mișcă și mi-o saltă
Lele, picioare de salcă.

Al treilea joc : o „românească“ din nou ; o bătrînă răspunde :

Picioarele nu mă țin,
Da dorurile parcă-mi vin ;
Cînd auz arcu pe diblă
Îmi sare focu din pipă.

Fetele continuă :

Foică de mohor
Două fete vrea să mor
Să rămîie badea lor ;
Să mor azi și să mor mîne
Badea lor nu le rămîne.

Mireasa face din nou masă cu fetele ; se fac pregătiri pentru primirea mirelui. Din nou joc ; mireasa joacă primul joc cu două fete, cele mai apropiate prietene ; muștrături :

Badiu meu e om plăcut
Vorba lui plătește mult
Vorba lui, vorbă domoală
Te unge la inimioară.

Ian te uită peste masă
De vezi maică-ta e-n casă ?
Da măicuța nu e-n casă,
Da e-n stîlpîi porțiții,
Se roagă la Sfîntul Soare
Ca să ție ziua mare
Care este călătore.

Aseară și-alaltăseară
Fluiera badiu pe-afară,
Fluiera minia mea,
Că el și-a găsit alta.
Las' să-și capete o mie,
Că tot nu-mi samănă mie,
Nici pe față, nici pe dos,
Nici la mersu meu frumos,
Că la mers îs granadir
Și la față-s trandafir.
Cînd îmi vede mersu meu
Le trăsnește Dumnezeu,
Cînd îmi vede fața mea
Mi le calcă nevoia.

Cîți îs pe uliță-n sus
Ochi ca ai bădiții nu-s,
Că-s negri și frumoși tare
Ca peana din cîntălare,
Că-s negri și frumusei
Ca cireșele-n altoi,
Care-s coapte la răcoare
Și nu-s atinse de boală.

Om ca badiu nu-i pe lume,
Că el nici vîstră nu-și pune
Și cînd pune cîteodată
Pune foaie de mușcată.
Și cînd pune-n cîte-un loc
Pune foi de busuioc.

Uită-te, bade, și vezi
Seara lîngă cine șezi,
Șezi lîngă altoi de plută
Lîng-o strîmbă și urită,
Șezi lîngă altoi de plop
Lîng-o strîmbă de mijloc.

Luarea miresii

Vine mirele ; se oprește jocul ; cînd căruța a oprit în poartă
fetele mustără.

Cînd mirele vine să ia mireasa la cununie cineva din par-
tea miresii întreabă ce caută ; unul din feciorii mirelui spune :

Noi am venit la dumneavoastră
Nu pe porunca noastră,
Ci sîntem cu domnul mire în frunte
Vinători de munte,
Că am umblat
Și am cutreierat
Pămîntul, dealuri cu văile,
Munții cu florile
Și am urmărit o căprioară.
Unii ziceau că e căprioară
Și viitoarea mirelui soțioară.
Și toate semenele ni s-au ascuns
Da căprioara aicea la dumneavoastră s-a dus
Și nu știu unde o ați ascuns.
Lăsați-o să iasă puțin pînă afară
Să o vedem o țirișoară.

Cei din partea miresii întreabă iar :

Da cine sînteți și ce căutați
Și la noi în curte de ce vă băgați
De ne supărați ?

Feciorul răspunde :

Ce gîndiți dumneavoastră,
Că sîntem hoți, ori țigani de șatră
Să stăm aci la voi în baltă ?
Sau muți de la oi
Să stăm la voi în gunoi ?
Sîntem vînători renumiți

De multă lume iubiți
Cu căpitanu nostru în frunte
Sintem patru sute
Cu pistoale înarmate,
Nu cu gurile căscate. (8)

Feciorii cer mireasa :

După cum va fi împodobită
Așa va fi răsplătită.

După ce pornesc spre biserică — cununie — mai mulți feciori
se întorc la casa miresii și „fac o țîră de povești“.

Socru mic îi întâmpină cu o sticlă de vin în mînă ; unul
dintre feciori îi spune :

Socru mic
Să fie voinic,
Că uitate ce mi s-a-ntîmplat :
La un deal surpat
Cu toții ne-am supărat
De cele ce s-o-ntîmplat.
Niște hoți din codru mare
Ne-au curățit de parale,
De cuțite și de pistoale.
Din gîlceava asta mare
S-a mai întîmplat,
Că și mireasa ne-a furat
Și mirele a rămas buzat
Cu calu lîngă gard.
Sau nu cumvă ne-ați șeguit
Poate că mireasa acasă a venit.
Noi am venit iute ca din Berlin
Pe mireasă s-o găsim.
Din pămînt s-o scoți cît de curînd,
Că de nu, uitate cuțitu
O să-ți tăiem gîtu !

Socru mic răspunde :

Măi tineri și feciori
Pă mine mă ia fiori
Cînd am auzit și am aflat
De cele ce s-au întîmplat.

Da uitate, mai aci în curte
O haraba de căruță,
Și un mic călușel,
Fuga după el.
Dară voi ce ați păzit
Și hoții v-au păcălit,
Duci-vă-ți înapoi la domnu mire
Și spuneți-i să fie cu bucurie,
Că mireasa o să-i vie.
Da mai stați puțin
Să v-aduc un picurel de vin
Să vă treacă de venin ! (9)

Feciorii mustră :

Măi bădiță, pentru tine
M-o bătut maica pe mine,
De m-ar fi bătut de mult
Pînă nu te-am cunoscut,
Acuma de m-ar tot bate
Numa moartea ne desparte.

Către primărie în același cortegiu ; feciorii mustră :

Trandafir în lada mesii
Cum mai plîng ochii miresii
Unu plînge, altu ba,
Că i-a plăcut dragostea.
Unu plînge, unu nû,
Că i-a plăcut iubitû.

Urmează căsătoria civilă. Pornesc apoi către biserică în ace-
eași formație ; chiote și muștrături :

Mă duc la biserică,
Preotu-mi pune piedecă,
Eu mă duc ca să mă-nchin,
Fusu strigă că nu-i plin.
Eu mă-ntorc către icoane,
Prostu mă trage de poale.

La mire : primirea zestre

La poarta mirelui mustră :

Soacră, soacră,
Poamă acră,

De te-ai fierbe-un an și-o vară
Și tot faci zama amară,
De te-ai fierbe-un an și-o lună
Și tot nu faci zama bună.

Mirii, socrii și nașii fac masă; feciorii și fetele merg să
aducă zestrea — lada; pe drum feciorii aruncă cu vin și
muștră :

Hop leliță, lelișoară
Nu lăsa voinic să moară
Pentr-un pic de sărutat
Nici popa nu-ți dă păcat.

Hop, leliță, cum ești tu ?!
Aseară-ai vrut și-acum nu,
Aseară-ai vrut cu oricine
Acum nu mai vrei cu mine !

Se reîntorc la casa mirelui cu zestrea; muștră :

Fir-ai mândră și săracă,
Că nu-i alta să te-ntreacă
Nici de mică, nici de mare,
Că tu ești harnică tare :
Numa ți-a ieșit vesteă,
Că tu, mîndro, ești cam rea.

Nu te teme, bade meu,
De omu vrednic și rău,
Da te teme, bade dragă,
De muierea rea și slabă.

Cărauș cu caru mare,
Mîna lin și mîna tare,
Mă degeră la picioare
Și mi-e frig pe la spinare.
Cărauș cu cai mici,
Povară nu duce cinci.

Nu mai plînge măiculiță
Hai cu min' pîn' la portiță,
Hai, maică, de mă petrece
Pîn' la ziuă mine-mi trece.

Haide, maică, mă petrece
Pînă-n fundu grădinii,
Și din fundu grădinii
M-or petrece străinii.

Haideți, frați, haideți, surori,
Mă petreceți pînă-n zori,
Că de-acu nu vin la voi,
Că-s a altuia altoi (31).

Aceste muștrături au fost spuse la plecarea miresii, către
casa mirelui.

Spusu-le-am la ochii mei,
Eu le spui, ei nu m-ascultă,
Tot după frumos se uită ;
Ochilor, eu v-am dat voie,
Voi m-ați băgat în nevoie ;
Ochilor, v-am dat răgaz
Voi m-ați băgat la necaz.

Cît îi pe uliță-n sus
Ochi ca a bădiții nu-s,
Că-s negri și frumoșei
Ca cireșile-n altoi.
Îs negri și frumoși tare
Ca peana din cîntălare.

Maică, de dușmane multe
Nu cutez să ies din curte,
Că de ies cu iia albă
Zice că mi-i lumea dragă,
Și de ies cu ea smolită
Zice că sînt necăjită.

Zice una, zice rău,
Lumea nu-i pe gustu meu
Și nici eu nu-s pe al ei
C-am venit cu ochii mei
La casă de cin' mi-e drag
Și i-am călcat peste prag.

Aceste muștrături au fost spuse la poarta mirelui. (31)

De cînd maica m-o făcut
Om ca badea n-am văzut,
Că-i frumos și tinerel
Cu cîntecu după el.

Hai, bade, să ne-avem dragi
Ca două boabe de fragi ;
Să ne-avem cu voie bună
Cu cîntări de albă strună.

Frunză verde lemn de sus,
Inima care mi-o spus,
Mi-o spus tare cin' mi-e drag
Și cu cin' zilele-mi trag.
Din furcă și din gherghef
N-are baba pic de chef,
Da din glajă și din litră
Trage baba chircilită.

Zi mai bine, lăutare,
Zi mai tare,
Că de nu te țin de gură
Îți mai zic și-o-njurătură,
Te scarpen și pe spinare.

Ajunși la mire sînt cinstiți de soacra mare ; feciorii muștră :

Ieși afară, soacră mare,
Că-ți aduc scărpinătoare,
Pe unde te-o scărpină
Șapte ani nu te-o mîncă.

Nașul intervine :

Să ne trăiești, soacră mare,
Că porți necazu cel mare
Și crucea grea în spinare.

Se face primirea zestre în curte.

Masa

Se așază la masă pe grad de rudenie, vecinătate, vîrstă ;
uneori se fac mese deosebite : una pentru miri, nași, socri și
din rude cei vîrstnici și bătrîni, alta pentru familii de tineri,
alta pentru feciori și alta pentru cei ai casei, care ajută la
lucru și pentru copii.

Feciorii în picioare, cu paharele în mînă :

Vivat, vivat, să trăiască ! (de trei ori)

Continuă urarea :

Să trăiască doi și doi
Și tinerii amîndoi,
Și vițelu de sub vacă
Și mîndruța cari mi-e dragă.

Feciorii pentru a doua oară :

Vivat, vivat, să trăiască ! (de trei ori)

Și urmează :

Cine vivat n-o striga
Să-i moară ibovnica,
Să vie să-i dau pe-a mea,
Că e-naltă și buzată
S-o sărute toți odată.

Feciorii pentru a treia oară strigă :

Vivat, vivat, să trăiască ! (de trei ori)

Urmează altă urare :

Beți feciori și chiuiți
La rele nu vă gîdiți,
Că n-ar mai fi azi sau mîine
Cînd n-oți mai bea de la mine.

Lăutarii cîntă cîntece de masă : doine, cîntece de nuntă.

Vătaful cu steagul cere voie naşului să joace. La cele dintîi jocuri — două — merg numai feciorii şi fetele ; muştră :

După aia, măi feciori,
Că-i cu ochii negrişori
Şi cu sînu plin de flori
S-o săruţi să te omori.
După asta fecioraşi,
Că-i cu ochii negri traşi
S-o săruţi să n-o mai laşi.

Scurtă, Doamne, zilele
Să mă culc cu mirele,
Lungeşte, Doamne, viaţă
Să mă culc cu mireasă.
Că mireasă ca asta
Doamne, n-am putut vedea,
Poartă şurţ cu floricele
Are vorbe frumusele.
Asta-i nunta lăudată
Că-i cu domni amestecată.

La jocul al treilea intră mireasa ; joacă cu vătaful cu steagul mirelui. După cîteva jocuri, vine şi mirele. Feciorii muştră :

Draghele mele nepoate
Nu vă pot lua pe toate ;
Faceţi bine aşteptaţi
Vă mai ia şi aştilalţi.

Ciudă li-e, ciuda le mînce,
Văd cu ochii n-au ce zîce,
Ciudă li-e, ciuda le calce.
Văd cu ochii n-au ce face.

Mirele a luat altă fată decît din cele îndrăgite.

Mai joacă mirii cu naşa şi cu naşul. Către sfîrşit se face jocul bătrînilor.

CÎNTECE ŞI STRIGĂTURI

II

Aceste cîntece şi strigături au fost culese cu prilejul unei nunţi, din Drăguş-Făgăraş, august 1929.

1

Lăutare, zi măi, zi,
Zi măi, zi, că ţi-oi plăti.
Tinerel is ca vinu
Da m-o-mbătrînit gîndu,
Tinerel is ca vinarsu,
Da m-o-mbătrînit necazu.
Lasă, Doamne, la năcaz
Ca şi şarpele la iaz.
Lasă, Doamne, şi la rău
Ca şi şarpele la tău.
Las' să fie rău şi rău,
C-am făcut de capul meu.
Las' să fie rău nu bine,
Că n-am ascultat de nime.
La vară cîn' oi cosi,
Cînd-oi cosi fin cu flori
Şi coprine şi bujori
Să fie de sărbători.
La fete şi la feciori,
Şi la mîndruliţa mea
Care m-am iubit cu ea.

2

Aseară din mîndre multe
Am rămas singur în curte
Un picior mi-o degerat
Şapte mîndre am visat,
Şapte mîndre calea-mi ţin
Cu şapte cofe de vin
Şi mă roagă să le-nchin ;

Eu le las cu vinu lor
Și mă duc la car' mi-e dor ;
Eu le las cu vinu-n pace
Și mă duc la care-mi place.
Mîndra care-mi place mie,
N-are boi, n-are moșie
Numai pușori pe ie,
N-are boi, n-are nici vaci
Numai ochii ei cei dragi.
Mîndro, ochii tăi cei dragi,
De pe uliță mă tragi
Și-n casă la voi mă bagi,
Mîndro, ochii tăi cei dulci,
De pe uliță mă duci
Și-n pat cu tine mă culci.
Mîndro, ochișorii tăi
Ca cireșele-n altoi,
Care-s coapte la răcoare
Și nu-s atinse de soare,
Care-s coapte la pămînt
Și nu-s atinse de vînt.

3

De cînd am prins a iubi
Capu mi-a pus feteli
Mai tare nevesteli ;
Că fetele mă sărută
Nevestele-n pat mă culcă ;
Că fetele mă iubesc,
Nevestele mă doresc
Și-mi dă bani de cheltuială
Să mă duc și mine sară.

4

Fă-mă, Doamne, ce mi-i face
Fă-mă măr rătocălat
Cu crengile pe bănat
Să vie mîndrele mele,
Să culeagă floricele,
Să podobesc cu ele.

5

Foaie verde de dudău,
De-ar fi lăsat Dumnezeu
Ce iubesc să fie-al meu,
Dar Dumnezeu a lăsat
Să iubesc, să părăsesc,
Și să iau ce nu gîndesc.

6

Săraca mîndruța mea,
Unde-o fi, unde-o-nsera
Pe-a cui mină s-o culca ?
Pe mîna la vrun calic
Car' nu i-a fost ibovnic.

7

Du-te, dorule, dă-mi pace,
Moarte grabnică nu-mi face
Că eu vreau să mai trăiesc,
Zece mîndre să iubesc.

8

Ști tu, badeo, ce ziceai
Lîngă mine cîn' ședeai ?
Că, bade, cît îi trăi
Urîtul nu l-ii iubi.
Vezi, bădiță, c-ai mințit
Și urîtul l-ai iubit ?
Și-am auzit de la moară,
Că ai neamuri de te-nsoară,
Și te face cu sîla
Să iubești pe urîta,
Pe urîta satului,
Nătîntoaca dracului.

9

Fata popii de la noi
Are plug cu șase boi,

Dinainte nu sînt doi
La mijloc nu sînt de loc
La proţap acum se fac.

10

Mîna bine pogănicu,
Că-ţi dau fuioru de biciu
Zbalţul fune de curea,
Codorişte ce v-ii vrea.

11

Uni' te duci, badeo, te duci,
Pe sub fagi şi pe sub nuci ?
Du-te, badeo, şi iar vino,
Nu mă lăsa ca streină.
Adă floare din grădină,
Da nici floarea nu-i streină,
Că ea are rădăcină,
Vină zău, bădiţă, vină.

12

Măicuţă, cîn' m-ai făcut
Ție bine ți-o părut ;
Cînd ai văz't că sînt fecior
Să-mi fi rupt, maică,-un picior.
Naşa cari m-o botezat
Să fi rupt pe ălălalt,
Să nu fug noaptea prin sat
La neveste cu bărbat.

13

Peste Olt, peste Oltet
Răsărit-a nuculeţ ;
Nucu-i mare, frunza-i rară
S-adună cucii din țară
Și cîntă de se omoară.
La tulpina nucului
Cîntă mama cucului.

74

Colo sus pe rămurele
Cîntă două păsărele,
Da nu-s două păsărele,
Da-s două mîndre d-ale mele
Care m-am iubit cu ele.
Una e mîndruţa mea
Aialaltă tot așa,
Care m-am iubit cu ea
Din copilăria mea.

14

De-aş trăi cît aş trăi
Fată mare nu-i iubi,
Să iubesc una micuţă
Să fiu vara cu drăguţă
Și iarna cu nevăstuţă.
Nevăstuţă cu bărbat
Lasă-mă desară-n pat
Să văd bine-i însurat.
De-ar fi bine să mă-nsor,
De nu să mai stau fecior.
Cîte flori pe la izvor
Toate-mi zice să mă-nsor
Numa floarea de la iad
Ea-mi spune să mă mai las,
Să nu iau pe cap necaz,
Că necazurile-s grele
Și-mi mîncă zilele mele.

15

De-aş trăi cît frunza-n vie
Nu-mi iau fată cu moșie,
Să-mi iau una mai săracă
Cînd i-oi da un pumn să tacă.
Să ias-afară plîngînd,
Să vie-n casă rizînd,
Să mă ia pe după cap
Să mă-ntrebe de ce-am dat.
Iartă, puico, c-am fost beat

75

Și-am fost tare supărat,
Iartă, puico, c-am greșit
C-am fost tare necăjit.

16

Mîndrulițo, pentru tine
M-a bătut maica pe mine ;
De m-ar fi bătut de mult
Pînă nu ne-am cunoscut.
Dar acum de m-ar tot bate
Numai moartea ne desparte
Cele douăsprezece sate,
Care sînt împreunate
Vinerea și sîmbătă
Și sfînta duminică

17

Mîndruliță, ochi de foc
Vin' la mine să te joc
Și de nu te-i juca bine
Las' să fie-a mea rușine,
Să te joc, să fii jucată,
Să mă pomenești vreodată
Ori de mamă ori de tată
Ori de dracu cîteodată.

18

Badeo, la a ta mîndruță
I-ai dat vin după căsuță
Să o facă roșiuță.
Vinu mi s-a tulburat,
Fața ei galben-o stat,
Și vinu s-a făcut rece,
Fața mea pe-a ei o trece.

19

Eu cu badiu-ntr-o moșie
Și nu ne vedem de-o vie,

76

Eu cu badiu-ntr-un hotar
Și nu ne vedem de-un deal ;
Dealul de s-ar surupa
Pădurea de s-ar usca
Să mă-ntîlnesc cu badea.
În pădure cresc ovăz
Cu badiu să mă-ntîlnesc
Două vorbe să-i vorbesc ;
Două vorbe tănuite
Badiu să mă ție minte.

20

Badeo, de dragostea noastră
Răsărit-a pomu-n coastă,
Și dușmanii l-o aflat
Și s-o dus și l-o tăiat.
Ia, mîndruțo, apă-n gură
Și te du la tăietură,
Și mi-l spală peste tot
Să răsăie altu-n loc.
Lasă, mîndro, pomu-n pace
Să vedem ce poame face ;
De-o face poame sălcii
Bădițo, să nu mai vii,
De-o face poame de vară
Tu, bădiță, să vii iară.

21

Du-te, badeo, du-te iară,
Du-te unde-ai fost aseară,
Du-te la locu știut
C-acolo ți-a așternut ;
Ți-a așternut fîn și flori
Să te duci în toate sări.

22

Placu-mi domnii și gendarii
Fugu-mi ochii ca țîntarii,
De nu mi-ar plăcea domnii

77

Nu mi-ar mai fugi ochii.
Ochilor eu v-am dat voie,
Voi m-ați băgat la nevoie.
Ochilor v-am dat răgaz,
Voi m-ați băgat în necaz.

23

Bădișor ca al meu, bade,
Nu-i în cinsprezece sate,
Că-i înalt și frumos tare
Și cine mi-l vede moare,
Că și eu cîn' l-am văzut
Tot cu moartea m-am bătut ;
Trei zile m-am cumpănit
Peste multe de cuțit
Și-am sărit și l-am iubit.
Cînd îl văz sara pe lună
Parcă-i floarea din cunună ;
Cînd îl văd sara pe stele
Parcă-i floarea din ulcele.
Cînd mă uit în fața lui
Parcă-i spuma laptelui.

24

De frumoasă nu-s frumoasă
Cini mă vede nu mă lasă,
De urită nu-s urită
Cini mă vede nu mă uită.
Eu cu ochiu n-am făcut
Numa la cari mi-o plăcut ;
Eu cu ochiu nu știu face
Numai la cine îmi place.

25

Surată gălbenicioasă
Ce ești pe min' minioasă,
Că paharu nu ți-l beau
Nici drăguțul nu ți-l iau.

78

Nu ți-l iau că nu ți-l plac
Numa' minie să-ți fac.
Nu ți-l iau că nu-mi trebuie
Numa ca să-ți fac minie.

26

Nu mă bate, Doamne, tare,
Că n-am fost la iubitoare
Nice de căși stricătoare ;
Nici n-am iubit însurat,
Ficior june nu-i păcat.

27

Ochișori ca la badea,
Doamne, n-am putut vedea
Numa-n tîrg la Seghedin
La un ficior de rumân
Și ăla i-o cumpărat
De la bade meu din sat.

28

Cînd treci, badeo, pe la noi
Nu te uita oblu-n curte,
Că eu am dușmane multe,
Da te uită peste sat
Să creadă că ne-am lăsat.

29

Spune, badeo, maică-ta
Să-și ție pita-n trocuță
Pînă îi zice măicuță,
Și cuțitu lingă ea,
Și să nu poată tăia
Pîn' nu-i fi nevasta ta.

30

Cît îi muntele de sus
Toată zăpada s-o dus,

79

Numa la inima mea
Ce s-o pus nu să mai ia,
Că s-o pus doru badii
Nu să ia cît îi trăi,
Și s-o pus doru de-o parte
Nu să ia pînă la moarte.

31

Cînd te duci, badeo,-n pădure
Uită-te sus la un brad
Care-i ca tine de-nalt,
De înalt de subțirel,
Și îmi fă furcă din el.
Cînd m-ajunge dor de tine
Să iau furca lingă mine.
Cînd m-ajunge doru tău
Să o strîng în brațul meu.

32

Firicel de iarbă mare
I minios badiu tare,
Da nimica nu mă doare,
Numa-un deș't de la picioare ;
Nici ăla nu m-o durut
Eu de-a naibii m-am făcut.

33

Pe o margine de sat
Trece-un peun retezat,
Da nu-i peun retezat,
Da-i bădițu fermecat
De mîndruța lui din sat
Cu apă din trei fîntîni
Cu trei maci din trei grădini.

34

Pentr-o floriceică albă
Eu ți-s drag și tu-mi ești dragă.

Dacă maică-ta nu vrea
Pe mini noră să mă ia
Las-o-n foc, nimic nu-i spune.
Hai, badeo, fugim în lume.
Și-om trăi ca doi fugiți
Fără boi de la părinți ;
Și-om trăi cu buze moi
Ca și ei cu șase boi ;
Și-om trăi cu buze dulci
Ca și ei cu șase junci ;
Și-om trăi cu buze dragi
Ca și ei cu șase vaci.

35

De-ar fi badea-n rînd cu mine
L-aș iubi de n-ar ști nime,
Da bădițu-i peste mină
Îl iubesc la săptămînă,
Săptămînă-arareori
Numa pe zi de trei ori.

36

Trandafir de pe răzor
La mijloc îi roșior
Pe de lături negru-nchis
Tinăr ibomnic mi-am prins.
Nu l-am prins ca să-l iubesc
Numai să-l prăbăluiesc,
Și l-am prins într-o-ncercare
Să videm ce fire are ;
Are fire de voinic
Ori minte de copil mic ;
Are fire voinicească
Ori minte copilărească.

37

Pe unde umblă doru
Nu poți ara cu plugu,

Că să-mplintă plugu-n dor,
Trag boii de se omor ;
Și se-mplintă plugu-n jele,
Trag boii de la restele.

38

Lasă-mă, măicuță,-n pace
Să iubesc pe cine-mi place,
Că pe cini ți-o plăcea ție,
Măicuță, nu-mi place mie.

39

Jucătoriu is, jucătoriu
Și la crijmă nu-s datoriu,
Făr-o veadră și-un butoiu,
Numa patruzeci de lei
Beuți cu pretenii mei.

40

Haida, hai, cu oacheșă,
Că oacheșă nu-i a ta
Că-i la badiu de coleă,
Că se uită tot la ea,
Și face cu ochiu sting
Să mă duc la ea s-o strîng.

41

Dragu-mi-i a trăi bine,
Mi-i frică c-oi muri mine,
Da nu mi-i frică de moarte,
Da mi-i frică de păcate ;
Păcatele-s păcatoase
Mîndrile mi-o fost frumoase.

42

— De m-aș putea, bade, face
Floare albă-n calea ta

82

Să văz cum ți-e inima
Mă iei pe mine ori ba.
— Mîndruțo, de nu mi-ar fi
Pe vorbe m-ai putea ști
Ți-aș da vorbe dușmănești
Ca să nu mai tragi nădejdi.
Da îți dau tot vorbe dulci
Tu aminte să-ți aduci
De-ale mele vorbe dulci ;
Să-ți aduci, mîndro, aminte
De-ale mele dulci cuvinte,
Care ți le-am cuvîntat
Și tu nu le-ai ascultat.

43

Știu bine că badiu-i dus
Tot îmi pare că-l auz
Și tot mă-nșeală hirea
Că l-oi vedea undeva
Cu bătu și cu gluga.

44

M-o făcut maica, făcut,
M-o făcut cu cine-o vrut
Și cu cine i-o plăcut.
Eu oi face tot așa
M-oi plăcea cu cine-oi vrea
Și cu cine m-o plăcea.

45

Nu gîndi, bădiță, bine,
Că ți-i bate joc de mine,
Că ți-i bate de mă-ta
Da de mine una, ba.
Și ți-i bate de dracu
Da de mine una, nu.

83

Însura-m-aș și eu mine,
Da nevasta-mi cere pîne ;
Eu i-am spus că-i dau aluat
Ea mi-a spus de ce m-ai luat.

De-aș ajunge zile multe
Să mă sui și eu la munte
S-auz brazii vijîind,
Pe mîndra-n frunză zicînd ;
Ea să zică, eu să cînt
Să ne treacă de urît.

Am avut și eu drăguț,
Da n-am știut cum să-l cruț,
Da de l-aș avea acum
L-aș griji că p-un peun.
La peun coada i-o tai,
La drăguț gura i-o dai,
La peun îi tai codița,
La drăguț îi dai gurița.

Părăuț de pe la moară
Vino, bade, mă-nconjoară.
Badeo, nu mă-nconjura,
Că eu nu-ți mai am grija,
Că grija dacă-ți aveam
Mai frumoasă mă făceam,
Mai frumoasă ca floarea,
Mai albă ca zăpadă.
Maică-ta cînd m-ar vedea
Pe tine te-ar întreba :
— Cine-i fetișoar-asta ?
— Asta-i foaia de mușcată,
Mîndrulița mea lăsată ;

Asta-i foaia de răchită,
Mîndrulița mea iubită.
— Bată-te scîrba, băiat,
C-ai lăsat o floare-n sat
Ș-ai iubit o buruiană
De nu ți-o ia nime-n seamă.

Pirăuț cu apă rece
Pe la poarta maichii trece.
Iese maica să se spele
Vede că-s lacrimi d-a mele
Și nu mai poate de jele.
Ea se șterge pe-un chindeu
Lacrimile-i curg pîrău.
— Spală-te, maică, cu ele,
Că de cînd m-am măritat
Multe lacrimi am vărsat,
Am făcut fîntînă-n sat,
Fîntînă cu trei izvoare
Cine bea din ea să moară.
De va bea dușmana mea
Arză-i-se inima ;
De va bea vrîmă de-al meu
Să mi-l ție Dumnezeu.

După asta măi feciori,
Că-i cu ochii negrișori
Și cu sînu plin de flori
S-o săruți să te omori.
După asta feciorași,
Că-i cu ochii negri trași
S-o săruți să n-o mai lași.

Scurtă, Doamne, zilele
Să mă culc cu mirele,

Lungește, Doamne, viață
Să mă culc cu mireasă.
Miresucă ca asta,
Doamne, n-am putut vedea.
Poartă șurț cu floricele
Are vorbe frumusele,
Asta-i nuntă laudată,
Că-i cu domni amestecată.

53

Ține, Doamne, mireasa
Să-și podobească casa ;
Ține, Doamne, mirele
Să-și lucre moșiile.

54

Badiu care-i a dracului
Șade-n vîrfu dealului.
Așa zice către mine
Să nu dau gura la nime.
Cine dracu poate sta
Să nu dea nimăruia.
Cine dracu poate face
Să nu dea la care-i place.

55

Aș trăi și n-am cu cine,
Căci cu cine mi-am avut
Fost-o vreme ș-o trecut,
Și de-un an și mai de mult
Și și-o pus picioru-n scară,
Și-o trecut în altă țară.
Aia țară mai departe
N-o pot trece fără carte,
Fără carte de la sat
De la cin' m-o botezat...
De la aleșii satului
Și domnii orașului.
Domnii stau și sfătuiesc

86

Eu cu mîndra mă iubesc,
Domnii stau și țin ședință,
Eu îs cu mîndra-n porțiță.
Iubește-mă, mîndruliță,
Și mă-ngroapă-n sîn la țiță.
Între două țițișoare
La aer și la răcoare
C-am avut dragoste mare.

56

Pe ulița cari mi-e drag
Treabă n-am și treabă-mi fac
La mîndruța să mă bag.
La mîndruța-s cîinii răi
Nu mă pot băga de ei.
M-oi băga și m-or mușca
Și-or veni și m-or găsi,
Știe dracu ce-oi păți.

57

Foicică stejărel,
Tinerel îs, tinerel ;
Tinerel îs ca vinu,
Da m-o-mbătrînit gîndu,
Tinerel îs ca vinarsu,
De m-o-mbătrînit necazu.
Lasă, Doamne, la necaz
Ca și șarpele la iaz ;
Lasă, Doamne, și la rău
Ca și șarpele la tău.
Las' să fie rău și rău,
C-am făcut de capu meu ;
Las' să fie rău și bine,
Că n-am ascultat de nime !

Pe muntea cea din fața
 De muntele cel din fața
 Pe muntea cea din fața
 De muntele cel din fața
 Pe muntea cea din fața
 De muntele cel din fața
 Pe muntea cea din fața
 De muntele cel din fața

Pe muntea cea din fața
 De muntele cel din fața
 Pe muntea cea din fața
 De muntele cel din fața
 Pe muntea cea din fața
 De muntele cel din fața
 Pe muntea cea din fața
 De muntele cel din fața

Pe muntea cea din fața
 De muntele cel din fața
 Pe muntea cea din fața
 De muntele cel din fața
 Pe muntea cea din fața
 De muntele cel din fața
 Pe muntea cea din fața
 De muntele cel din fața
 Pe muntea cea din fața
 De muntele cel din fața
 Pe muntea cea din fața
 De muntele cel din fața
 Pe muntea cea din fața
 De muntele cel din fața
 Pe muntea cea din fața
 De muntele cel din fața

III. POEZIA RITUALULUI DE ÎNMORMÎNTARE

Cântecul de înmormântare este unul din cele mai vechi
 și mai importante genuri literare. El este o formă
 de artă care are o funcție socială și religioasă.
 Acest cântec este o formă de artă care are o funcție
 socială și religioasă. El este o formă de artă care
 are o funcție socială și religioasă.

Cântecul de înmormântare
 este o formă de artă
 care are o funcție
 socială și religioasă.
 Acest cântec este
 o formă de artă
 care are o funcție
 socială și religioasă.
 El este o formă de artă
 care are o funcție
 socială și religioasă.

CÎNTECUL ZORILOR

„Cîntecul zorilor“ este o cîntare de mort și are un caracter ritual. Se cîntă dimineța înainte de răsăritul soarelui „cînd mijeste lumina“ și este cîntat de către un număr fără soț, de femei.

Cîntecul are două părți: prima parte este cîntată la poartă cu fața spre răsărit, iar a doua parte în camera mortului. Versurile se repetă de două ori în cîntec; fiecare cîntec se cîntă de trei ori.

Piesa ce o redăm mai jos a fost culeasă în comuna Runcu-Gorj la înmormîntarea lui Constantin I. Sîrbu, de 16 ani, în ziua de 30 august 1930.

Zorilor, zorilor,
Zorilor surorilor,
Voi să nu grăbiți
Să ne năvăliți
Pînă s-or găti
Anume (*numele*)
Vălușel de pînză
Și-alta de peștire,
Tob de lumînări,
Turtiță de ceară,
Fie-i de vedeață,
De cuptor de pîne
Altu de mălai,
De oale cu varză
Altele cu ciorbă,
Bute de rachiu
Și alta cu vin.

Și vor mai trimete
Niscăi răvășele
Arsă-n rărmurele
Pe la nemurele,
Să vină și ele
Să vadă ce jele.

După această cântare făcută la poartă, femeile merg în casă, în odaia mortului și așezate tot cu fața spre răsărit, continuă cântecul zorilor :

Scoal' (N.), scoal',
Scoal' de mulțumește
Cui o făcut bine
De-o venit la tine.
Mulțumi-le-ar Domnu,
Că eu nu li-s omu.
Mie mi-a venit
Ieri, alaltăieri
O corboaică neagră,
Pe subsori vârgată,
Din aripi plesnind,
Pe min-o plesnit
Graiu mi-o luat
Buza o-nzdrăvenit
Ochiu-a-mpăienjenit ;
Scoal' de mulțumește,
Mulțumi-le-ar Domnu,
Că eu nu li-s omu. (2, 20, 21, 30, 35)

CÂNTECUL ZORILOR

(VARIANTĂ)

Scoal', (N), scoal'
Scoal' de mulțumește
La streini și la vecini
Cui a făcut bine

De-a venit la tine.
Că iei ș-or lăsat
Hodina de noapte
Și lucru de ziua,
Scoal' de mulțumește
Cui a făcut bine
De-a venit la tine
Mulțumi-le-ar Domnu,
Că ieu nu li-s omu.
Mie mi-a venit
Ieri de dimineață
O corboaică neagră
Pe sus învolbînd,
Din aripi plesnind ;
Pe min' m-a plesnit
Graiu mi l-a luat,
Ochi mi-o-mpăienjenit,
Buza a-nzdrăvenit,
Scoal', (N.), scoal'
Scoal' de mulțumește
Mulțumi-le-ar Domnu,
Că ieu nu li-s omu. (2)

CÂNTECUL BRADULUI

Bradul la înmormîntare apare în datinele românești ca un ritual special cu semnificații etnologice și sociologice interesante atît în ordinea faptelor de cultură spirituală, cît și în ordinea celor ce privesc unitățile sociale.

În legătură cu răspîndirea acestui obicei pe pămîntul patriei noastre, cu aria lui, e necesar să precizăm de la început cele două moduri în care acest ritual al bradului apare. El se prezintă în mod organic mai ales pe Valea Jiului cu cele două versante ale munților, adică Gorjul și Hațegul, cu o linie de continuare spre apus către Banat-Caransebeș. În această zonă obiceiul ia o amploare deosebită. Bradul la înmormîntare apare în Ardeal și înspre răsărit de Valea Jiului și anume în satele

de oieri ale Sibiului (Jina) sau în Țara Oltului (Arpaș). Aici însă avem de-a face doar cu o supraviețuire unde întreaga ceremonie legată de brad dispare, rămânând numai punerea bradului la căpățiul mormintului și aceasta fără semnificații sigure.

Ritualul bradului este legat de obiceiurile ciclului vieții și anume, la înmormântare; apare însă numai în anume cazuri și acelea legate de vîrstă și calitatea ei. Ritualul bradului este legat de feciorie (băiat sau fată) și se practică atunci cînd cel ce a murit a fost fecior sau fată, necăsătorit, obișnuit după vîrsta de 15—16 ani.

Semnificația spirituală vine din faptul că se săvîrșește un fel de logodnă și nuntă în cadrul înmormîntării; bradul simbolizează mireasa sau mirele aceluia ce moare necăsătorit. „Omu nu poate pleca în lumea de dincolo fără să facă toate după lege“, în acest caz legată de vîrstă.

După unele documente etnografice mai rare, ceremonia bradului poate să apară și în legătură cu un cult silvic. Așa cum fiecare om are o stea ce se stinge la moarte, are și un copac care se usucă atunci cînd el moare; e ceva din naturismul poporului român aici.

Piesa ce o reproducem mai jos — și varianta ei — a fost culeasă în Runcu-Gorj la înmormîntarea lui Constantin Sîrbu, de 16 ani, în ziua de 30 august 1930.

— Bradule, bradule,
Cin' ți-o poruncit
De mi-ai coborît,
De la loc cu piatră
Aicea la apă?
— Mi mi-o poruncit
Tinerel voinic
Numit Constantin.
Și el mi-o trimes
Doi voinici din sat
Cu capu legat,
Cu cirpe spălate,
Cu lacrimi udate.
Și ei mi-o plecat
De la căutători,
De la dalbe zori.
Și ei mi-au umblat
Tot din văi în văi

Prin brazi mărunței,
Tot din munți în munți
Prin brazi mai mărunți,
Și din creastă-n creastă
Prin brazi mai măiastră
Păn' pe mine m-o găsit
Bradul cel pocit.
Jos a hodinit
Și-apoi s-au sculat
Pe min' m-au tăiat
Și m-au curățat.
Pe min' m-au luat
Nu ca pe hele lemne,
Ci cu virfu-n vale
Să le fiu de jale.
Și ei că mi-or zis
Că pe mine m-or pune,
Zină la fîntînă,
Călători să vină,
Jos să hodinească
Să se răcorească
Și să-mi mulțumească.
Da pe min' m-au pus
În mijloc de cîmp
La cap de voinic,
Ploile m-or ploaie
Cetina să-nmoaie,
Vîntu să mă bată
Cetina să cadă;
Și eu mi-auzeam
Cocoșii cîntînd,
Preotu cetînd;
Și mie mi-o pus
Încă de cu zori
Numai dinți de flori
Și de busuioc
Să le fiu cu foc,
Și de budilene (budiene)
Să le fiu de jele.
Firule, firule,
Fir de foaie fir

Tu de ce nu-nflori
 C-alelalte flori
 Eu nu vreau să-nflor
 C-alelalte f'ori
 Pîn' n-oi despărți
 Tot fiu de mumă,
 De mumă, de tată,
 Despre lumea toată,
 De frați, de surori,
 De grădini cu flori. (2, 20, 21, 30, 35)

CINTECUL BRADULUI

(VARIANTĂ)

— Bradule, bradule,
 Cin' ți-o poruncit
 De mi-ai coborît
 De la loc cu piatră
 Aicea la apă ?
 — Mi mi-o poruncit
 Tinerel băiat
 Numit Constantin.
 Și el mi-o trimes
 Doi voinici din sat
 Cu capu legat,
 Cu cîrpe spălate
 În lacrimi udate ;
 Și ei mi-o plecat
 Ieri de dimineată,
 Cu roua-n picioare,
 Cu securi în mină
 Cu verde la brîu,
 Și ei mi-or umblat
 Tot din văi în văi
 Prin brazi mărunței,
 Tot din munți în munți

Prin brazi mai mărunți
 Și din cleanță-n cleanță
 Prin brazi mai înaltă.
 Pe min' m-o găsit
 Brăducel pocit
 Jos o-ngenuncheat
 Și-apoi s-o sculat
 Cu securea lată
 Pe min' m-o tăiat
 Și m-or curățat,
 În cîrcă m-o luat
 Și ei m-or purtat
 Nu ca helea lemne
 Cu vîrfu la vale
 Să le fiu de jale.
 Și ei că mi-or zis
 Că pe min' m-or pune
 Zîină la fîntînă
 Călători să vină,
 Jos să hodinească
 Să se răcorească,
 Mi să-mi mulțumească.
 Și pe min' m-or pus
 În mijloc de cîmp
 La cap de voinic.
 Ploile mă ploaie
 Cetina să-mi moaie,
 Vîntu să mă bată,
 Cetina să-mi cadă ;
 Și eu mi-auzeam
 Cocoșii cîntînd,
 Preotu cetînd.
 Și m-o-mpodobit
 Pe mine cu flori
 Și cu busuioc
 Să le fiu cu foc,
 Și cu budilene
 Să le fiu de jele.
 Firule, firule
 Foi de foaie fir,
 Tu de ce nu-nflori

C-alelalte flori ?
 Eu nu voi să-nflor
 C-alelalte flori
 Pîn' n-oi despărți
 Tot fiul de mumă,
 De mumă, de tată,
 Despre lumea toată,
 De frați, de surori
 De grădini de flori. (2)

În timpul cîntatului, femeile au condus cîntarea, una după alta, după cum știau mai bine textul.

CÎNTEC DE JALE

Piesa redată mai jos a fost culeasă la Fundu Moldovii-Bucovina, satul Botoș, în 27 iulie 1928, cu prilejul înmormîntării unui copil. Cîntecul de jale a fost cîntat la priveghiu, după ce a fost cîntat mai întîi din fluier, de către bunica copilului, Maria Coșvanari.

Dragu mamii Valărelu (Valerian)
 Nu știu cînd ai logoditu,
 Că pe min' nu m-ai poftitu
 Iată mire te-am găsit,
 Nu știu cînd te-ai însuratu,
 Că pe min' nu m-ai chematu.
 Trandafir mîndru bătutu,
 Vai de mine ce-ai făcutu ;
 Ce-ai făcut n-ai făcut bine,
 Că n-ai dat mîna cu mine,
 M-aș duce și eu cu tine
 Să văd cît îți îi de bine.
 Bată-te pustia, moarte,
 Că nu faci nici o dreptate,
 C-ai venit pînă în pragu,
 Mi-ai luat ce mi-a fost dragu,
 Și-ai venit pînă în drum,

Mi-ai luat ce-am avut bun,
 Și-așa m-ai scirbit de tare
 De nu pot merge-n picioare.
 Trandafir mîndru bătut,
 Vai de mine ce-ai făcutu
 Eu pe tin' nu te-oi uita
 Pîn' ce moartea n-oi gusta
 Dragu mamii, mîndru mamii...

CÎNTECE DE JALE

Cele două piese literare redată aici apar în cadrul ritualului de înmormîntare și anume a ritualului special făcut morților tineri, fete mari sau feciori, uneori și tineri căsătoriți ; ele au fost culese din Drăguș-Făgăraș, în 12.VIII.1933.

1

Strigă moartea la fereastră :
 — Ieși, nevastă, pîn-afară !
 Iar nevasta jalnica
 Ea din graiu așa grăia :
 — Aș ieși, nu poci ieși
 Că nu mă pot despărți
 De drag bărbățelu meu,
 C-am trăit bine cu el.
 Și strigă a doua oară :
 — Ieși, nevastă, pîn-afară !
 Iar nevasta jalnica
 Ea din graiu așa grăia :
 — Aș ieși, nu poci ieși,
 Că nu mă poci despărți
 De dragi hiișorii mei,
 C-am trăit ghine cu ei.
 Și strigă și-a treia oară :
 — Ieși, nevastă, pîn-afară !
 Iar nevasta jalnica

Ea din graiu așa grăia :
 — Aș ieși, nu poci ieși,
 Că nu mă poci despărți,
 De dragi părinciorii mei,
 C-am trăit ghine cu ei.
 Și strigă și-a patra oară :
 — Ieși, nevastă, pîn-afară !
 Iar nevasta jalnica
 Ea din graiu așa grăia :
 — Aș ieși, nu poci ieși,
 Că nu mă poci despărți
 De biete surorile mele,
 C-am trăit ghine cu ele.
 Și strigă și-a cincea oară :
 — Ieși, nevastă, pîn-afară !
 Iar nevasta jalnica
 Ea din graiu așa grăia :
 — Aș ieși, nu poci ieși,
 Că nu mă poci despărți
 De rude și de vecini
 De prietenii mei cei buni.
 Vine moartea pin grădină
 C-un pahar de vin în mînă ;
 Și ea mă roagă că-i vin,
 Da el e amar venin.
 — Drăguță Sfintă Mărie,
 Da scrie-mă și pe mine
 Cu viii, cu oamenii
 Nu cu morții veștejii.
 — Bucuros, dragă, te-aș scrie,
 Da cerneala o-am gătat
 Și condeiu s-a stricat
 Tu cu lumea o-ai gătat ! (17)

2

Sus în poarta raiului,
 De dreapta Tatălui,
 Mîndră horă-i adunată
 Tot de flori și de bujori,
 De fete și de feciori.

În mijlocul horii e
 Cine este adormit(ă) ?
 Este (N.) adormit(ă)
 Îi cu fața dochilită
 Cu viața petrecută.

Nu te întrista (N.)
 Că pe drumu ce mergi tu
 Este-o lină de fintină,
 Cu scaune de hodină.
 Pune-te și hodinește.
 Și la părinți de gîndește,
 Și iar stai și hodinești.
 La frățiori te gîndești.

Și iar nu te întrista,
 Că pe drumu ce mergi tu,
 Îs toți pomi înfloriți,
 Juni și june-s despărțiți.
 Pe unde-s tufele mici,
 Îs tot morminte de voinici.
 Pe unde-s tufele rari,
 Morminte-s de fete mari.
 Pe unde-s tufele dese,
 Îs tot morminte de neveste. (13, 32)

BOCETE

Aceste piese au fost culese în comuna Runcu-Gorj, la în-
 mormîntarea lui Constantin Sirbu, de 16 ani, în ziua de 30 au-
 gust 1930.

La vederea mortului :

O, mamă, mamă, Gicule,
 Scoală-te băiatule

C-o venit lume, mamă,
Să te vază puiule,
Că tu stai pe gânduri dus
Și tăcerea te-a răpus.

O, mamă și te rog
Să te duci la tată-tău
Și să-l iei cu binele
Ca să te ia de mină,
Că tu ești rușinos, mamă,
Că e greu de-un copil, mamă,
C-acolo-s numa străini.

Și pe unde te-or duce
Să nu-ți fie frică, mamă,
Ca la spital, mamă,
Că acolo ai pe tata
Și te-nvață cum s-o iei
Să te-ntorci iar acasă
Să mă iei și pe mine.
Că mamă, mamă,
N-am de ce, puiule
Să mai stau de necaz, mamă ;
Acu ce să mai fac eu,
Că eu nu mai am putere.
Cînd-oi veni eu acasă
De la biserică, mamă,
Fără de tine, mamă,
Și te-oi lăsa, mamă,
În pustia de mormînt
Să putrezești în pămînt.
Și eu să vin acasă, mamă,
O, căsnitu meu
Și pătimitu meu
O, nu-ți pară rău
De fete și de copii,
Că vin veseli de la școală.
Mamă, mamă, puiule,
Că numai eu nu mai am

Pe cine s-aștept nu am ;
Mamă, mamă, puiu meu,
Mamă, tinerelu meu.
Cînd venea duminica
De te primeneai
Și te îngrijeai
Și-n pantofi te îmbrăcai,
Și tare îți sta bine
De creștea inima-n mine.
O, mamă, mamă,
Dă, Doamne, sănătate
La toți copiii, mamă
Și la toți săraci,
Și la toți necăjiți,
Și la toți țișanii, mamă ! (30)

La priveghi :

Vai, vai, copilu meu,
Vai, vai, băiatu meu,
Că te-am înșurat de tînăr
Și ți-am dat mireasă mută și surdă (bradul),
Da mai bine așteptai
Și fată frumoasă luai,
De-ți venea pereche, mamă
Și dragoste bună, mamă ! (30)

Înainte de plecare :

Că eu n-am știut, mamă,
Că tu erai, puiule,
Logodit cu moartea, mamă,
Da n-am văzut și noi, mamă,
C-o venit ieri, mamă, mamă,
Nevasta ta, mamă, mamă,
Și te-a luat, mamă, mamă ;
Și era supărată,
Și minioasă, mamă ;
Nu știui eu, mamă,
Că e boieroasă, mamă,

Că e de la munte, mamă,
 Și n-a voit cu noi
 Să tăinească, mamă,
 Să faci și tu nuntă mare.
 O, mamă, lăstaru meu
 O, tu, băiatu meu
 Și bucuria mea, mamă,
 Că eu sint bătrână, mamă,
 Și doar-oi muri, mamă,
 Că n-am cu cine trăi
 Am rămas singură, mamă,
 Duminica, mamă, mamă,
 Ce fac singură cu toate
 O, mamă, mamă ! (30)

O, Gicule, Gicule,
 Că lăsași pe mamă-ta
 Ca și vară-ta pe mine ;
 Și deseară, Gicule,
 O, mătușică dragă
 Să te duci mătușică.
 O, Gicule, puiule,
 Să te duci mătușică,
 Să te duci s-o cauți
 Să-mi dai veste de la ea
 De la Marioara mea.
 O, Gicule, puiule,
 Să o cauți și pe ea
 Și pe tată-tău,
 Că le-a părea bine,
 Că vreo veste le mai vine,
 Că e rău să ai copii
 Și acu să nu-i mai știi ;
 Și acuma ce să fac,
 C-am pierdut pe cin' mi-e drag
 Te rog tare, nepoțele,
 Spune dorurile mele
 Când tu iar ti-i întâlnești
 Cu Ioana dragili,
 Că voi toți v-ați cunoscut

Și tot bine v-ați avut.
 Să nu-i spui vreo vorbă rea,
 Să nu-i spui la fata mea.
 Să-i spui numa vorbe bune
 Grijile să le adune,
 Da eu n-am nici o nădejde
 De când mă lăsă, o mamă ! (21)

Să faci bine, doică, dragă,
 Pe Ioana de-o vezi, dragă,
 Să nu mă părăști, copile,
 Că n-am de-acu multe zile. (21)

Gică, Gică, văru meu,
 Gicule, văruțu meu,
 Haide, dragă, scoală-te,
 Să nu tragă cloapete.
 Gicule, văruțu meu,
 Cum să putrezești tu, dragă.
 Gicule, văruțu meu,
 N-o să te mai gălesc eu
 Să mai vorbesc iar cu tine
 Vorbă dulce și de bine.
 Gică, dragă Gicule,
 De ce te-i fi supărat
 Și cu noi nu ai mai stat.
 Gică, dragă, scoală-te,
 Că vin lăutari la tine ;
 Gică, la nuntă la tine
 Gică, dragă vărule,
 Gică, frumusele !

O, Gicule, Gicule,
 Unde ești, băiatule,
 De ce taci și nu răspunzi
 De ce, mamă, nu m-auzi ?
 Ce-o să mă fac fără tine
 O, mamă, mamă ! (30)

Spre cimitir :

O, Gică, Gică, scoală-te,
Că ești gata de plecare,
Scoală-te, Gică, scoală,
Că ești gata de plecare.
Un' te duci tu, puiule,
Gică, dragu meu băiat,
Gică, frumușelule,
Gică, nepoțelule.
Un' te duci tu, Gicule,
De la noi, o, puiule ?
Un' te duci și ne-ai lăsat
Cu sufletu-apăsător ?

Un' te duci tu, Gicule,
De mă lași băiatule ?
Firu ierbii a încolțit
Și noi nu l-am îngrijit.
Gicule, băiatule,
De ce pleci băiatule !? (30)

La mormînt :

O, Gicule, de-acu-ncoace,
Scoală-te, băiatule,
Gică, chinuitule,
Scoală-te, Gicule, scoală,
Că te bagă, Gicule,
În pustia de mormînt
Și te rog, mamă, te rog
Să te duci la taică-tu !
Niculai, să nu-l lași singur
Să-i ai tu acu de grijă
Să îi dai și demîncare.
Niculai, să-i ai de grijă
Niculai, să-l iei cu tine.
Că știi dumneata dragă,
De micuț cînd el era
Tot de mine se ținea
Și de la mine cerea.
Da eu îi dădeam, mamă,

Că tare îmi era drag
Și tare era frumos,
Cuminte și drăgăstos.
Da te rog, mamă, te rog
Și ai grijă de el, mamă,
Că nu știe calea bună
Nici cum doru să-l supună
Pe unde de-acu l-or duce
Nu știe pe und' s-apuce ;
Mamă, să te duci cu el,
Că e încă mititel,
Că nu știe mamă, dragă
Mamă, pe unde să meargă.

Mamă, mamă, Gicule,
Că nu te-am putut scăpa
Să nu mi te ia moartea
Și să te rog, mamă, mamă,
Să mă iei cu tine, mamă. (30)

BOCETE

Piese literare ce urmează sînt bocete culese la înmormîntarea Eugeniei D. Husea, Drăguș-Făgăraș, din 27 iulie anul 1939 ; le publicăm în ordinea desfășurării ceremoniei.

Acasă :

1

Dumneata, o palmă de loc
N-ai trimis veste de loc,
Ori n-ai peană, ori hîrtie
Ori, taică, n-ai putut scrie
Ori n-ai poștă ca să ghie.
Da, maică, dac-ai ajunge

Puțințel să zăboviți
 Și pe la noi să veniți,
 Că nimic nu vă poftim
 Da mai bine vă grijim
 Tăicuțu meu, bunu meu,
 Taica meu tineru meu.
 Că cît îi satu de lungu
 Nu am milă să mă ducă,
 Că cît îi satu de mare,
 N-avem milă și duroare,
 Că la un părinte ce spui
 Parcă cu lăcatu-ncui. (34)

2

Cum de-ai ajuns aicea,
 Buna mea, măicuța mea,
 Da, maică, unde-ai plecat
 Și singuri tu ne-ai lăsat !
 Ieri, maică, pe vremea asta,
 Da, măicuță, te sculai
 Pe toți de gît ne luai.
 Maica mea, cinstita mea,
 Maica noastră, mila noastră,
 Eu m-am dus și iar am vin't,
 Da cum te-ai mai socotit
 Nu te-ai socotit mai bine
 Să mergi, maică, pîn' la mine,
 Să mergi pîn' la noi în șură
 Să stăm de vorbă oțîră.
 Da fecioru ți-e departe
 Și de la el nu ai carte.
 Roagă-te, măicuța mea,
 Să mine trenu mai tare
 Dacă n-o fost la iertare
 Să fie la îngropare,
 Da, maică, nu poci cînta,
 Că mă doare inima,
 Maică dragă, și iar dragă.
 Da, maică, ce ai făcut
 Și n-ai întrebat pe nimeni.

Că mă doare inima
 Maică, cînd te văz așa. (17)

3

Maică dragă, și iar dragă
 Maica mea și buna mea
 Și te vedeam în grădină,
 Da, maică, ca pe bătrînă
 Tot umblînd cu bățu-n mînă
 Și făceam inimă bună.
 După așchii că veneam
 Și în curte te vedeam,
 Și eu tare mă-mbunam,
 Hasnă bună că aveam,
 Pe tine că te vedeam.
 Da acum cînd oi veni
 Pe cine oi mai găsi.
 O, maică, nu te-oi vedea
 Mi s-o rupe inima,
 Că, maică, und' mă duceam,
 Da eu ușa n-o-ncuiam,
 C-o știam ca stăpînită,
 C-am avut maică cinstită.
 Maica mea și buna mea,
 Maica mea și jalea mea,
 Că n-ai avut boală mare
 Ți-ai purtat-o pe picioare
 Nu mi-ai făcut supărare.
 Și vai, nu ne-ai necăjitu
 Maica mea, cinstita noastră,
 Da, maică, unde-ai plecatu
 Frumos tare te-ai gătat
 Și, maică, ai așteptatu
 Să se facă vacu bun
 Să nu fie rău pe drum,
 Maică dragă și iar dragă. (17)

4

Taicu meu, tineru meu,
 Taică dragă bunu meu.

Da, taică, cînd ai plecatu
 Patru copii ne-ai lăsatu.
 Da s-o grijeşti pe maica,
 Că ea bine ne-o grijit,
 Pe toţi ne-a povăţuit,
 Şi noi, taică-am ascultat,
 Că feciorii dumitale
 Lăsatu-i-ai micuţi tare.
 Taica meu, tînăru meu,
 Pe maica n-o supăratu
 De-ar fi zis să calci în focu,
 Ei în foc ar fi călcat
 Şi ei tot au ascultat.
 Da acum de i-ai vedea
 Pămîntu nu te-ar răbda,
 De acuma de i-ai şti
 De unde eşti ai veni,
 De-ai ocoli pe la munte
 Să vii pîn-aici în curte.
 Că văzut-ai că feciorii
 Cum îi îngrijesc părinţii.
 Că feciorii dumitale
 O crescut cu supărare,
 Tăicuţu meu, dragu meu.
 Tăicuţu meu, tînăru meu,
 C-o venit, maică, cărţile
 De prin toate părţile,
 Că mult ai mai lucrat
 De cînd taica te-o lăsat
 Da maică unde-ai plecatu
 D-aşa frumos te-ai gătat ?
 Şi ieri tu aşa ne-ai spus,
 Că, maică, cînd ai muri
 Frumos să te podobim
 Şi frumos să te-ngrijim,
 Da de ce tu te-ai grăbitu,
 Pe noi nu ne-ai auzitu,
 Da de ce tu ai plecat
 Pe noi nu ne-ai întrebat ?
 Să fi scris un răvăşel
 Să mergi la taica cu el.

Pe Matei taica nu-l ştie,
 Că l-o lăsat micuţ tare
 L-ai crescut cu asudare
 Taicu meu, tînăru meu.
 Da doi feciori ai avutu,
 Nici unu nu ţi-o plăcutu.
 De mici tare i-ai lăsat
 De nu i-a ştiut nici satu.
 De acum de i-ai vedea
 Pămîntu nu te-ar răbda
 Şi acum tu de i-ai şti
 La ei, taică, ai veni.
 Maica noastră, draga noastră,
 Buna noastră, mila noastră.
 Că tare mult ai lucratu
 Pînă cînd ne-ai aşezatu.
 Acum cînd să trăieşti bine
 N-ai mai avut, maică, zile,
 Că, maică, pe und' mergeai
 Toate alea le tocmeai
 Nu le puteai cu mîna,
 Dar te tocmeai cu gura.
 Maica mea şi buna mea,
 Dimineaţa te sculai
 Şi la noi, maică, veneai,
 Şi-n toate ne ajutai,
 Maică dragă, şi iar dragă.
 Da tu, Doamne, ne-ai luat-o
 Că tu, Doamne, să ni-o ierţi
 Că maica ni-o îngrijitu,
 Toată viaţa ni-o păzitu.
 Că tinereţea dumitale
 Ți-ai petrecut-o cu jale,
 Că taica o fost beteag tare
 De Ți-ai dus viaţa cu jale.
 Tare mult tu ai umblatu
 Şi pe noi nu ne-ai uitatu,
 Tare mult tu ai umblatu
 Să ai dumneata milă-n satu,
 Că n-ai avutu pe nimeni
 Ai necăjit mult în lume.

Da în lume cînd veneai
 Tu nici că te arătai
 De vrednică ce erai.
 Maică dragă, și iar dragă,
 La taica acu te-oi duce
 Și taica te-o întreba,
 Că ce face feciorii,
 Că i-o lăsat vai, micuți,
 Da măicuță să nu-i spui,
 Că n-au fost lingă matală
 Să dea mină de iertare
 Maica mea, vrednica mea. (17, 34)

5

Sora mea și buna mea,
 Eu m-am dus și iar am vin't,
 Da nu te-ai mai socotit.
 Sora mea, blajina mea,
 Hai să vii pînă-n grădină
 De ne fă inimă bună.
 Sora mea, harnica mea,
 Să vezi altoaietele-n grădină
 Cum mișcă din rădăcină,
 Și c-o crescut crăcile
 De se bat ca orbile.
 Sora mea, harnica mea,
 Te roagă de clopotari
 Să tragă clopotu tare
 Să se-audă-n depărtare,
 C-azi e zi de despărțire
 De la frați, de la surori,
 De la brazi și de la flori.
 Sora mea și buna mea,
 Că pe unde că umblai
 Tot de cînte te făceai
 Nici o rușine n-aveai.
 Soră dragă și iar dragă,
 Nu-ți fie dragă, urît,
 Dacă ti-i duce-n pămînt
 C-om veni și noi pe rînd.

Draga mea și sora mea,
 Să nu-ți fie urît tare
 C-om pleca și noi pe cale,
 Că te duci de pe-aicea
 Și te duci unde nu știi
 Și-ndărăpt nu știi să vii.
 Dacă-n rai că v-i intra
 Să te uiți și de-a dreapta,
 Că-i o fîntîniță lină
 Și un scaun de hodină,
 Și să stai să hodinești
 Cu maica să povestești,
 Cu maica și cu tata.
 Și de noi te va-ntreba
 Da să-i spui, soră, așa,
 Să-i spui din zece una
 Să nu le strici inima.
 Și să spui din zece cinci,
 Inima să nu le-o strici
 Și de min' te va-ntreba
 Patru fete că-am avut
 Și trei le-am căsătorit
 Toate bin' le-am nimerit.
 Una mă face să vait,
 Asta m-o ars și m-o fript ;
 Nu poci merge nici din casă,
 Sînt tot cu inima arsă.
 Sora mea și buna mea,
 Să faci bine să mă ierți,
 Să te ierte Dumnezeu
 Să nu te lase la rău.
 Hai, soră, să dăm mîna,
 Că de-acum nu ne vedem
 Nu ne-om vedea cît lumea.
 Da ne-om mai vedea o dată
 La intrat de judecată
 Cînd s-o vedea lumea toată.
 Că la noi tu nu mai vii
 Și tu, soro, așa zi
 Și vorbe bune ne-nvață
 Soră dragă și iar dragă.

Soră dragă, să mă ierți,
 N-am putut veni mai des,
 Că, soro, să te mai văz.
 Da tot cînd eu mai veneam
 Împreună povesteam,
 Inima mi-o îndulceam.
 Și să te rogi de Hristos
 Să-ți caute loc frumos,
 Te roagă de Precista
 Să-ți deschidă ea poarta.
 Soro dragă și iar dragă,
 Nu fi, soră, supărată,
 C-ai plecat îndepărtată ;
 Te-i întîlni cu maica,
 Că ea ți-o ținea calea ;
 Te-i întîlni cu taica
 Cu-amîndoi tu te-i vedea
 Și cu soțu dumitale
 Și veți avea jale mare ;
 Și soțu și cu copiii,
 Că de-atunci tu te rugai,
 Te rugai mereu cu gura
 Ca să-ți mai luăm povara.
 Soră dragă și iar dragă,
 Dragii mei, părinții mei.
 Vai, tată, cum m-ai grijit
 Și m-ai lăsat mică tare
 Cuprinsă de supărare
 Și-am trăit cu jale mare.
 Dragii mei, părinții mei,
 Pe mine m-ați părăsit
 Și-acasă n-ați mai venit,
 Soră dragă și iar dragă,
 Da maica te va-ntreba,
 Că cum trăiește fata,
 Că trăiesc soră și bine
 Nu mă jeluiesc la nime ;
 Că dacă te-ai jelui
 Cu nimeni nu poți trăi,
 Că așa sînt oamenii,
 Soră dragă și iar dragă,

Tu așa mamii să-i spui,
 Iacă ceasu bate doi
 Te duci soră, de la noi
 Și te duci unde nu știi
 Și îndărăt nu mai vii.
 Da mai zi, dragă, ceva
 De-mi stîmpără inima,
 Că ne arde și ne frige
 Și n-are gură să strige.
 Soră dragă și iar dragă,
 Dragii mei părinții mei,
 Eu nimica nu le-am datu
 Și maică, m-au blestematu
 Ca să n-am noroc în satu. (14)

Da de ce n-ai zăbovit
 Să fi scris un răvășelu ;
 Răvășel cu slove dulci
 La soțul meu să mi-l duci ;
 Răvășel cu slove negre,
 Că pe dumneata te-o crede.
 Că de cînd el o plecatu
 Ochii mei n-au încetatu,
 Soțu meu, vrednicu meu,
 Soțu meu, iubit u meu.
 De cînd am ieșit din curte
 Eu nici nu m-am știut duce
 Și-am mers povestind pe cale
 Moartea ți-o fost în schinare.
 Soțu meu și bunu meu,
 Da pe und' să ocolesc
 Pe unde să te-ntîlnesc !
 Soțu meu, hodina mea
 Soțu meu și mila mea,
 Trimite-mi o cărticea,
 Scrisă cu mîna 1a,
 S-o citesc cu inima !
 S-o scrii cu cerneală verde

Ca s-o trimet pe la fete.
 Soțu meu, hodina mea,
 Soțu meu și mila mea.
 Vai de mine soțu meu,
 Că de-aș avea fete-n sat,
 Că noi tare ne-am bucuratu
 Că le-am măritat în satu,
 Că ele n-au avut norocu
 Să fie doi la un locu.
 Verișoara, draga mea,
 Eu mă rog cu inima
 Și mă rog de soțu meu
 Să mai am veste și eu,
 Ca să fac-atita bine
 Ca să mă ia și pe mine.
 Cît în lume-oi mai trăi
 Num-oi plinge și-oi jeli
 Tot năcazuri și tot jăle
 Le spăl cu lacrimi de-a mele.
 Cît în lume ai trăitu
 De nimeni nu te-ai atinsu
 Soțu meu, hodina mea,
 Soțu meu și mila mea.
 Ia-mă, dragă și pe mine,
 Geaba mai trăiesc pe lume,
 Că eu pe unde mă duc
 Tot mă lăcrămez și plîng
 Și de-ai fi murit în patu
 Eu mi-aș fi știut necazu.
 Toată lumea-i muritoare
 Tu ai căzut din picioare.
 Moarte, moarte, hoț de noapte
 Toată vremea-ai ocolitu,
 Tot mereu m-ai ocolitu,
 Tot mereu nu am hodină
 Și mă tot plimb prin grădină.
 Vai de mine, soțu meu,
 Da cît o mai fi de rău
 Soțu meu, hodina mea,
 Soțu meu și mila mea. (27)

Fina noast' și buna noast',
 Da te scoală, fin', te scoală
 Și dă roată la grădina.
 Fina mea, harnica mea,
 De-ți stîmpără inima,
 De ocole grădina.
 Fina mea și buna mea
 Cu lucru parcă vorbeai
 Pe ce puneai mîna făceai.
 Da te roagă, fino, roagă,
 Te roagă și de Sava,
 Da și de Zenovia ;
 Și te roagă de nurori,
 Că, drăguță, să te cînte,
 Că tu le ieși din curte,
 Da mîne, da poimîne,
 Vai, cum te va mai dori
 Și nu te va mai găsi
 Da mai vii fină, prin casă
 De va trebui să faci
 Ori prin curte să mai calci,
 Că mă doare inima,
 Că eu n-am pe nimenea.
 Fină dragă și iar dragă,
 De te-ai duce la mama
 Și mi te va întreba,
 Că ce facem pe-aicea,
 Să-i spui, fină, facem bine,
 Da eu plîng în toate zile,
 Că vezi bine n-am pe nimeni
 Și ca mine n-o fi nimeni.
 Da te scoală, fină, scoală,
 Și le calcă urmele
 C-am fost copii cu cinci mume
 N-am știut ce e pe lume
 Cu patru mume streine.
 Da te scoală, fină, scoală,
 Și le calcă urmele
 Să crească fintînele,

Fîntinele și-un izvor
 Să-ți bea copiii de dor.
 Fina mea, blajina mea,
 Fina mea, harnica mea.
 Da te scoală, fina mea,
 Că nu ți-e treaba așa,
 Ca să nu zici nimica
 Că fină und' mă-ntîlneai
 Cu mine tot povesteai
 Da mie-mi părea bine,
 Că știam că n-am pe nime',
 Da te roagă de Sava,
 Că, dragă, să te jelească.
 Destulă treabă ai făcut
 Seara cînd o vin't din cîmp
 De-o găsit totu făcut,
 Și porcii erau închiși.
 Ușa o găsea închisă,
 Și focu făcut în vatră.
 Da acu' cînd o veni
 Cine îi va descuia,
 Cine-i va face cina,
 Dimineață, prînzu
 Și-apoi s-a duce la lucru ?
 Da te scoală, fină dragă,
 De grăiește-n drum cu noi,
 De grăiește de poveste,
 Tu te duci, nu te mai văz,
 Fina mea și buna mea.

8

Cuscră dragă și iar dragă,
 Roagă-te de clopotari
 Să tragă clopotu mare,
 Să tragă vîntu cu boare
 Pălăria i-o doboare.
 Și tu, cuscră, ce-i gîndi,
 Că la voi n-oi mai veni,
 Cuscră dragă și iar dragă. (27)

9

Cuscra noastră, draga noastră
 Eu m-am dus și iar am vin't
 Și nimic nu mi-ai grăit.
 Ce stai, cuscră, mîndră-așa,
 Că ți-a făcut casa largă
 Gîndești că altu' te bagă,
 Cuscră, lingă dumneata.
 Da vei pleca singură,
 Că nu-ți dăm pe nimenea
 Lasă, cuscră,-n foc s-o arză
 Și rămii cu mine-acasă.
 Hai, cuscră, să povestim
 Și-amîndouă să pornim,
 Pe Matei să-l nimerim.
 Hai, să dăm către Sibii,
 Că pe el l-om nimeri
 Cu el cuscră om grăi.
 Hai, să dăm la răsărit,
 Să spuie cînd o veni,
 Că el cuscră va veni
 Și noi ne-om mai sfătui,
 La cruce se va-nchina
 În loc de-ai da vreun cuvînt,
 El va plînge la mormînt,
 Că tare l-ai blestemat,
 De-o fost tot înstrăinat,
 Sau cuscră te-ai mîniat
 De nu l-ai mai așteptat.
 Cuscră dragă și iar dragă,
 De cînd noi ne-am înrudit
 Nu ne-ai fost cuscră străină,
 Da ne-ai fost prietenă bună.
 Că de-am grăit vreun cuvînt
 Au intrat parcă-n pămînt,
 Nimeni nu l-o auzit,
 Că noi bine am trăit.
 Cuscră dragă și iar dragă,
 Să faci bine să ne ierți,
 Să ne ierte Dumnezeu.

Hai, cuscră, să povestim,
 Că astăzi ne despărțim
 Și nici nu ne mai zărim,
 Pînă-n zi de judecată
 Noi nu ne-om vedea vreodată
 Cînd se vede lumea toată.
 El a zice ce-i asta
 Cum de a murit mama !
 Că destul tu l-ai grijit
 Pînă mare l-ai făcut.
 Cuscră dragă și iar dragă,
 La maica tu de te-i duce
 Și maica nu te-a cunoaște
 Te-a cunoaște pe săbaș,
 Pe guriță și pe nas
 Și maica de te-o-ntreba
 Să-i spui din zece una.
 Și să nu-i strici inima,
 Și să-i spui soră din cinci
 Inima să nu i-o strici.
 Vă luați un car cu plată
 Și să mai veniți vreodată
 Cuscră dragă și iar dragă.
 De cînd ne-am împreunatu,
 Cuscră nu ne-am mîniatu.
 Cuscră dragă și iar dragă,
 Nu-ți fie, cuscră, urîtu,
 Că-om veni și noi la rîndu.
 Roagă-te, cuscră, de cuscru
 Să-ți dea bani de cheltuială
 Și haine de primeneală,
 Că te duci într-altă țară,
 Altă țară-ndelungată
 De ne-i veni niciodată,
 De ne-om mai vedea vreodată
 La ziua de judecată. (27)

10

Da, lele, unde-ai plecat ?
 Ai plecat în tîrg departe

Ca să-ți cumperi sănătate,
 Și tîrgu nu l-ai aflat
 Sănătatea s-o gătat.
 Lelea noastră, buna noastră,
 Dacă la maica te-i duce
 La maica și la taica
 Și lele te va-ntreba,
 Da ce facem pe-aicea ?
 Tu să-i spui adevărat,
 Că cum lele ne-ai lăsat.
 Lelea noast' și fripta noast'
 Lelea noast' și buna noast',
 Da te roagă de Sava
 Să te jeluie și ea,
 Că ea n-o fost învățată
 Să afle ușă-ncuiată,
 Că Matei cînd-o auzi
 Tare se va necăji
 O alerga iute-n trin
 S-o ruga de ăl mai mare
 Ca să mîne trinu tare
 S-ajungă la mormîntare
 Dacă n-a fost la iertare.
 Lelea mea și buna mea,
 Lelea mea și fripta mea,
 Da se roagă Măriuță
 Să vii lele pîn' la ea,
 Că ea bine te-a păstra
 Și de asta te-o scăpa,
 Lele dragă și iar dragă
 Lelea mea și buna mea. (25)

CÎNTARE DE MORT

La schimbarea crucii de lemn cu alta de piatră se face un
 ritual special și se cîntă o cîntare de mort. Culegerea de față
 a fost făcută la Drăguș-Făgăraș, în 30 iulie 1933.

Maică dragă și iar dragă,
 Scoală, mamă, scoală, dragă,
 Că nenea și cu tușă
 Au venit la dumneata.
 Da, maică, pîn-ai murit
 Maică, tot așa ziceai
 Numa' Sente de-ar veni,
 Da te scoală și vorbește
 Și bine te socotește,
 Că, măicuță, poți trăi
 Și la noi tu poți veni.
 Da era tînăr copil
 Și voi micu l-ați lăsat,
 Țările le-a ocolit
 Și acuma cînd o vin't
 Și acasă o intrat
 Pe părinți i-o întrebă
 Și dumneata l-ai dorit,
 Da de mulți ani ai murit,
 Tăicuțule, bunule.
 Copchilu nu ți-a venit
 Și, taică, te-ai îndurat
 Și la Sibii ai plecat
 Ai luat-o pe maica,
 Și-ai zis către noi așa :
 Că tu te duci la Sibii
 Și sănătos ai să vii ;
 În Sibii cînd ai intrat,
 În spital că te-au băgat,
 Opărate ți-au făcut,
 Și leacuri cînd ți-au vărsat
 Zilile ți le-au gătat.
 Scoală, mamă, scoală, tată,
 C-o venit cu car cu boi
 Ca să vorbești cu-amîndoi.
 Da nimic nu vă poftim,
 Numa' să vă povestim.
 Maica noastră, buna noastră,
 Da vai tare ne-o rugat
 Să-l aducem la mormînt
 Să vă vadă mormîntu.

Și la mormînt l-am adus,
 Cruce de piatră v-o pus,
 Și v-o pus cruce de piatră
 V-o făcut cinste de moarte.
 Și măicuță, te rugăm :
 Dă-ne, maică, adresa
 Să-l ducem și la tata,
 Că nu știm und' l-o-ngropat.
 Dragii mei, părinții mei,
 Cine va fi blestemat
 De v-ați și înstrăinat.
 Da vă rog, măicuța mea,
 Da vă rog și eu ceva ;
 Da mă rog și eu și tișa
 Uite, cîți sîntem aicea :
 Ca să nu-ți fie urît,
 Că Sente de micuț tare
 A plecat în străinare ;
 C-o plecat de mic copil
 Și-o venit acum bătrîn.
 Tăicuțu meu, bunu meu,
 Că necazu de la mine
 Unu iese, altu vine,
 Că, maică, m-am săturat,
 Maică, într-un an de zile
 Da, măicuță, n-ziua toată
 Tot necazu laolaltă.
 Măicuța mea, buna mea,
 Fie-ți milă de Sofia
 Și vino, maică, la ea,
 Că mă topesc ca ceara.
 Maică, eu m-am săturat,
 Că doctorii i-am cătat,
 Că nu ți-a dat nici un leac
 Vai de mine, ce să fac ?!
 Că dac-o venit nenea
 Și-o zis către mine-așa :
 Că eu, maică, n-am cătat,
 Că eu nu ți-am dat de leac.
 M-am dus, maică, la Sibii,
 Am fost la toți doctorii

Și parc-o fost blestemat
Nici unu nu m-o-nvățat.
Am venit la dumneata
Învați-ne ceva,
Că acasă cînd erai
Toate celea ne-nvățai.
Dragii noștri, părinții noștri,
Tată dragă și iar dragă,
Da, tată, cînd ai plecat
Tu tare ne-ai înșelat,
Că ai zis, tată, mereu
C-ai să vezi numa' și vii.
Săptămîna s-o-mplinit
Și tu, tată, n-ai vinit
Tata nostru și bunu nostru
Și tată, ziua lucrai,
Și noaptea te preumblai,
Și te duceai prin grădină
Și tu nu aveai hodină.
Ia mai zi, mamă, ceva
Pînă-i nenea aicea
Mama mea și draga mea,
Mama mea și fripta mea,
Măicuța mea buna mea,
Da mai zi, maică, ceva.
De ce somn ți-ai adormit,
Că de an n-ai pomenit
Pe la noi n-ai mai venit,
Maică dragă și iar dragă.
Că se duc oameni și scriu,
Se duc de trei ori și scriu,
Da tu c-o palmă de loc
Tu nu ne-ai mai scris de loc,
Ori n-ai peană, ori hîrtie,
Ori, maică, nu știi-a scrie,
Ori nu-i poștă ca să vie
Maica mea și buna mea.
Dar ne-o trimite pe soare,
S-o citim cu voie mare,
Dar ne-o trimite pe lună
S-o citim cu voie bună,

Că cît îi satu de mare
Nu e maică cu duroare
Și cît îi satu de lung
Nu e drum ca să nu plîng. (11, 12)

.....

După fixarea pietrii, pietrarul cu oameni din familie au ridicat crucea de pe mormînt și au cimentat-o. Astfel în fața crucii ridicate femeile au bocit, oamenii s-au închinat, au zis „Dumnezeu să-i ierte“ și au plecat spre casă.

Acasă s-a făcut masă, pomană ca la înmormîntare.

IV. POEZIA OBICEIURILOR AGRARE

1. *Obiceiurile agrare*
2. *Obiceiurile agrare*
3. *Obiceiurile agrare*
4. *Obiceiurile agrare*
5. *Obiceiurile agrare*
6. *Obiceiurile agrare*
7. *Obiceiurile agrare*
8. *Obiceiurile agrare*
9. *Obiceiurile agrare*
10. *Obiceiurile agrare*

1. „DEALU MOHULUI“

„Dealul Mohului“ este o ceremonie agrară care la data cercetării apărea ca o clacă de seceriş. Într-un trecut nu prea îndepărtat acest obicei se practica aproape la toţi oamenii înstăriţi care făceau clacă la seceriş.

E vorba aci de un cult al soarelui şi fertilităţii pământului, un complex ritual de fecundaţie, rămasă a unor vremuri ce depăşesc era noastră.

Materialul literar ce-l redăm mai jos este după o culegere şi reconstituire a fenomenului aşa cum a apărut în anii 1929 şi 1933, la Drăguş-Făgăraş.

Momentul important al ceremoniei este confecţionarea buzduganului, o dublă cruce la vîrf cu spice de grîu din cele mai frumoase şi purtarea lui prin sat. Aci apare cîntecul „Dealul Mohului“, care e susţinut de fete :

Dealul Mohului,
Umbra snopului.
La umbra de snop
Cine se umbrea
Şi se sfătuia :
Sora soarelui :
Şi cu-a vîntului,
Sora soarelui
Ea aşa zicea :
Că-i sora mai mare,
Că-are frate soare.
Sora vîntului
Ea aşa zicea :
Că ea-i sora mare,
C-are frate boare,

Boare de n-ar fi
 Vitele-ar muri,
 Vitele din cîmp,
 Boii de la jug.
 Sora soarelui
 Ea așa zicea :
 Că-i soră mai mare,
 C-are frate soare,
 Că de cînd răsare
 Pînă cînd sfințește
 Pămîntu-ncălzește. (26)

Prin sat primul fecior, purtător al buzduganului, este stropit cu apă. Ajunși la case, un fecior spune următoarea urare :

Găzdiță, găzdiță,
 Nu fi supărată,
 Că holdele-s rari,
 Că la spic îs mari.
 Dumnezeu v-o da
 Și v-o și lăsa
 Claia, găleata,
 Snopu, feldera,
 Spicu, lingura.
 Găzdiță, găzdiță,
 Nu fi supărată,
 Că grea oaste-ți vine,
 Pe masă să fie
 O litră de vin
 Și-o masă de in
 Și-o piine de grîu ;
 Și de nu veți da
 O cioghică neagră
 Să ia claia-ntreagă. (26)

Clăcașii sînt invitați în casă și primul fecior înfinge buzduganul în grindă. De aici se iau spice și se pun în gura găinii ce-o dau nașii miresii la masa mare, „să aibă copii mulți și belșug în casă”. În unele locuri spicele folosesc și la construcția casei ; se pune un spic-două atunci cînd se bate bradul în căpriori.

2. DEALU MOHULUI

(VARIANTĂ)

Dealul Mohului,
 Umbra snopului,
 Cine se umbrea
 Și se sfătuiă,
 Sora soarelui
 Și cu-a vîntului ;
 Ele se umbreau
 Și se sfătuiă
 Care e mai mare
 Stăpînă pe zare.

Sora soarelui
 Ea așa zicea :
 Că ea e mai mare,
 Că-i frate-su soare ;
 Sora vîntului
 Ea așa zicea :
 Că ea e mai mare,
 Că-i frate-su boare,
 Că de n-ar bori
 Oamenii-ar muri
 Și boii-ar plesni.

URAREA DE ACASĂ

(VARIANTĂ)

Găzdiță, găzdiță,
 Ia ieși la porțiță,
 Da ia sama bine,
 Că grea oaste-ți vine.

Gată cina bună,
Că lumea s-adună
Și pune-o pe masă,
Că și snopu lasă,
Snopu, feldera,
Claia, găleata,
Spicu, lingura.

URAREA DE ACASĂ

(ALTĂ VARIANTĂ)

Găzdiță, găzdiță,
De ieși la portiță
Să iei sama bine,
Că grea oaste-ți vine.
Găzdiță, găzdiță,
Nu fi supărată
Că holdele-s mari
Și la spic is mari.
Gată cina bună,
Că satu s-adună,
Și pune-o pe masă,
Că și snopu lasă.
Snopu, feldera,
Claia, găleata,
Spicu, lingura.

CÎNTECE ȘI STRIGĂTURI

Aceste cîntece și strigături au fost culese cu ocazia desfășurării ceremoniei agrare „Dealul Mohului” din 14.VIII.1929 și 10.VIII.1933, Drăguș-Făgăraș.

1

Cucule, porumbule,
Netezește-ți penele
Ca mîndra sprincenele ;
Netezește numai o peană
Ca mîndra numa-o sprinceană ;
Netezește-ți pene multe
Ca mîndra păru pe frunte.
Mîndra păru retezat,
Trecui valea necinat,
Trecui valea mort de sete
Mă-ntilnesc cu două fete,
Amîndouă-s cu ii nouă
Săruta-le-aș pe-amîndouă,
Da pe una ca pe una,
Da pe una totdeauna.
Săruta-o-aș p-a mai mare,
A mai mică-mi place tare,
Săruta-o-aș pe-a mai mică,
A mai mare-i mai voinică.
Fata mare să mărită
Și rămii fără iubită,
Fata mică-și face casă
Rămii cu inima arsă.

2

Dragostea ce-aveam odată
Nu credeam că se mai gată.
Dragostea ce am de mult
N-am crezut c-o s-o mai uit.

3

Bate-mă, Doamne, să mor
Pe perină de fecior
În brațele cui mi-e dor,
Bate-mă, Doamne, să zac
Pe perină de bumbac
În brațele cui mi-e drag.

Dați, băieți, cu gurile
N-ascultați minciunile,
Că minciunile nu-s bune
Tune dracu-n cin' le spune,
Minciunile nu-s curate
Tune dracu-n cin' le scoate.

Frunză verde colilie,
Toată lumea-mi zice mie,
Că nu sînt de omenie.
Nici eu vreau acum să fiu
Pînă sînt pe lume viu
Dac-oi muri, mort să fiu.
Aș muri, moartea nu-mi vine,
Aș trăi și n-am cu cine,
Căci cu cine mi-am avut
Fost-o vreme și-o trecut
Și de-un an și mai de mult.
Și și-o pus picioru-n scară
Și-o trecut în altă țară.
Aia țară mai departe
N-o pot trece fără carte,
Fără carte de la sat
De la cin' m-o botezat,
De l-aleșii satului
Și domnii orașului.

Domnii stau și sfătuiesc,
Eu cu mindră mă iubesc ;
Domnii stau și țin ședință
Eu îs cu mindra-n portiță.
Iubește-mă, mindruliță
Și mă-ngroapă-n sîn la țiță ;
Între două țițișoare
La aer și la răcoare
C-am avut dragoste mare.

Am avut și eu draguț
Și mi l-am pus în cărut
Să-l duc unde-i apă-vie
Tot de mine să se ție.

Vai de mine mor de cald,
Și n-am baie să mă scald ;
Să mă scald la sîn de fată
Să învăț dragostea toată.

Să am zece să iubesc
Nici nu cred că ostenesc ;
Bună-i dragostea cea mare
Că te face om mai tare.

Dragostea ce-aveam odată
Nu credeam că se mai găta,
Nici puterea inimii
Cînd mă-ndeamnă a iubi.

La aer și la răcoare
Acolo-i dragoste mare
Și omu are cătare.

Nevestică nu te-ascunde,
Că te știu găsi oriunde,
Și te știu cum umbli-n lume,
Pasăre fără de nume.

13

Îmi pune-n cap fetele
Mai bine nevestele ;
Fetele-s bune la joc,
Nevestele-s mai cu foc.

14

Ciudă li-e, ciudă le faci,
Tu din gură să tot taci,
Că cu ochii n-au ce face
Și boreasa noastră zace.

15

Cucule cu pană sură,
Nu cînta în curmătură,
Ci cîntă pe lîngă sat,
Că mîndruța m-o lăsat.

16

Haoleu, mîndruța mea,
Unde-o fi nu s-o culca,
La casă de ibovnic,
Pe mîna la vrun calic.

17

De-aci pîn' la Făgăraș
Eu cu mîndra duce-m-aș ;
Nu ne trebuie nănaș,
Nici popă să ne cunune,
Numa noi cu voie bună.

18

Mîndruliță pentru tine
M-o bătut maica pe mine,
De m-ar fi bătut de mult
Pînă nu ne-am cunoscut,

Dar acum de m-ar tot bate
Numa moartea ne desparte.

19

Mîndruliță, ochi de foc,
Vin' la mine să te joc
Și de nu te-i juca bine
Las' să fie-a mea rușine.

20

Am bădiță ca un ied
Secerînd pe holdă-l pierd,
Nu știu ce i-aș da să crească
Mintea să o dobîndească.

21

Vai de mine dor ți-o fost
De te-ai măritat în post,
Și de ce n-ai zăbovit
Pîn' ce dulcele-a venit ?!

22

Și de-i plînge, să te calce,
Da cucoană nu te-oi face,
Cuconiță cu cercei
Să stai la umbră de tei.

23

Mai ai lucru, măi vecine ?
Că de nu, nu știu de-i bine ;
Mai am cît între roțile
Și încă două-trei zile.

24

Așa zice popa nost
Să nu mergi la fete-n post ;

Preoteas-așa zicea :
Veniți și la fata mea,
Și la fată ca la fată,
Și la mine câteodată !

25

Paharu eu nu ți-l beau
Și drăguțu nu ți-l iau,
Numa dragostea e-a mea,
Dragostea și-o turturea.

26

Nevăstuță cu bărbat,
Astă-sară m-o chemat
M-o chemat s-o iau la joc
Să-i trec mina la mijloc.

27

Fata pînă-i fată mare
Tot zice că n-are, n-are,
Da după ce s-o-ndrăgit,
Na, bărbate, ce-ai dorit.

28

Părinte din Grozăvești,
Scoate bani, să nu glumești,
Că sînt bani bisericеști.
Părinte sfinția-ta,
Scoate bani, nu ne-ncurca,
Că e vai de pielea ta ! (6)

29

Fata popii s-o gătit
Și la clacă o venit,
O venit cu secera,
Da tot cată dragostea. (6)

4. PAPARUDELE

Piesa literară redată mai jos apare cu prilejul paparudelor, obicei agrar, practicat pentru provocarea ploii. Culegerea a fost făcută la Runc-Gorj, în luna august 1930.

În acest sat paparudele se fac cam la ora 10 seara. Copiii care execută obiceiul au fiecare cîte o găleată sau oală și sînt încinși cu crengi de boji. Merg la rîu sau la o fîntînă și iau apă în vase, apoi merg pe drum stropindu-se unul pe altul și cîntînd versurile de mai jos :

Paparudă, rudă,
Vino de ne udă,
Cu găleata leata
Peste toată ceata,
Cu găleata plină
Ploile să vină,
Cu găleata rasă
Ploile să varsă.
Plouă, Doamne, ploaie
Pămîntul să-nmoaie,
De cînd n-a plouat
Pămînt s-a uscat.
Unde trag cu plugu
Să cură ca untu,
Unde dai cu sapa
Să cură ca apa.
Deschideți porțița,
Că vine ploița,
Deschideți pridvoru
Că vine izvoru.
De joi pînă marți
Să ne tot plouați
De marți pînă joi
Dă-ne, Doamne, ploi
Dă-ne ploaie, Doamne,
Că murim de foame.
Dă-ne, Doamne, ploaie,

Dă-o, Doamne, bogată,
Dă-o, Doamne, curată ! (28, 38)

Versurile se repetă de mai multe ori pe aceeași melodie, diferitele părți avînd o succesiune neregulată; se schimbă după voia celor ce cîntă. La fiecare sfîrșit de cîntare se strigă cu putere ultimele trei versuri.

Dacă ceata de copii știe că într-o curte doarme cineva afară, intră și-l udă cu apă. În alte curți intră pentru a lua grapa și pîrlăul și le duc la rîu, unde rămîn pînă a doua zi.

Ceata de copii cu paparudele străbate întreg satul cîntînd. (52)

V. CÎNTECE DE DRAGOSTE ȘI JALE

Aceste piese de poezie populară au fost culese în anul 1968
din Zărnești, Tohanu-Vechi și Perșani-Jud. Brașov.

1

Strigă moartea la fereastră
Spovedește-te, nevastă.
Dar eu nu m-oi spovedi
Chiar în casă de-oi veni.
Că eu cînd m-oi spovedi
Șapte popi mi-a trebui,
Șapte popi din șapte sate
Să mă ierte de păcate.
Și cînd m-oi cuminica
Să vie și vlădica. (4)

2

Merg pe drum și dau din cap,
Lumea-mi zice că sînt beat,
Da eu sînt amorezat
De-o nevastă cu bărbat.
Nevăstuță cu bărbat,
Ia sama deseară-n pat
Să văd bine-i însurat ?
De-o fi bine, să mă-nsor
De nu să stau tot fecior. (4)

3

Cît oi fi și-oi mai trăi
Fată mare n-oi iubi
Fata mare se mărită
Tu rămii inimă friptă.

Și-oi iubi o nevastă
Că ea știe dragostea...
Unde pui mîna te lasă
Unde nu știi ea te-nvață. (4)

4

Tot așa îmi zice doru
Că de dor îmi moare omu ;
Minte doru ca un cîne
Că de dor nu moare nime,
Moare că i s-a sfîrșit,
Zilele s-au isprăvit. (4)

5

Măi bădiță, tu ești cîne
Că nu mai vii pe la mine ;
Ba tu, mîndră, ești cățea —
Aseară am fost la voi
Și te-am văzut între doi.
Cel ce ședea lîngă tine
Era prieten bun cu mine.
Cel ce ședea lîngă masă
Era cu inima arsă
Ca și mine la fereastră. (4)

6

Doru meu în piept m-apasă,
Gîndu-mi fuge peste casă,
Doru meu ce s-a-ntîlnit
Seara pe la asfințit
Cu bădița sprîncenat,
Om frumos din ălant sat. (4)

7

Mărioară de pe coastă
Cu păr lung și minte proastă,
De ți-ar fi mintea ca păru
N-ai iubi pă domnișoru

Și-ai iubi un ciobănaș
Ce-ți aduce vara caș,
Dimineața urdă dulce
Te sărută și se duse. (4)

8

Cît e copila de mică
Pune-o la lucru și-i strigă,
Că iubește de pîrlește,
Da la lucru nu gîndește. (4)

9

De la noi a treia casă
Este-o fată și-o nevestă...
Eu mă duc în doru fetei
Și sărut gura nevestei. (4)

10

Am auzit din bătrîni
Marfă bună să nu ții ;
Marfă bună să deoache,
Om frumos intră-n păcate
Și în celelalte toate. (4)

11

De s-ar face tîrg de țară
Să mai vie badea iară ;
De s-ar face tîrg de boi
Să mai vie badea la noi ;
De s-ar face tîrg de vaci
Să mai vie badea-ncoaci. (4)

12

Așa-mi zic mîndrele mele
Tot ce am să beau cu ele
Și-apoi să mă uit la stele,
Stelele cum strălucesc
Ele cum mă povestesc. (4)

Cîte mîndre-am avut eu
N-o avut solgăbirău.
Apoi cîte le-am lăsat
Să le-adun aş face-un sat,
Şi cîte le iubesc iară
De le string aş face-o ţară. (4)

Cîte rele, cîte bune
Toate m-au mîncat pe mine
Dar nici una n-a fost rea
Ca hoţa de dragostea.
Aşa tare m-a mîncat
Numa ochii mi-a lăsat
De-am rămas de ris în sat.
Mîndro, de dor de la tine
Nu-i carne de-un ban pe mine
Şi chiar de-o vei cîntări
Cred mai multă n-ai găsi. (4)

Azi în zi de dimineată
M-am suit pe deal în faţă
Şi-am cules din roua toată
Dragostea şi-un trup de fată. (4)

Pentru ochi ca murele
Ocolii pădurile.
Pentru ochi ca mura coaptă
Ocolii pădurea toată,
De la Valea Plaiului
Pină-n Piatra Craiului ;
Pentru sprîncene-nghinate
Ocolii vre-o şapte sate ;
Şapte sate şi-o cetate [a Branului]

Şi Zărneştii jumătate
Şi Poiana [Mărului] a treia parte (4)

Leliţă de la Poiană
Sărut ochii şi-o sprinceană
Şi cerceii din ureche
Şi gura cînd ţi-o fi sete.
De aş şti cînta ca cucu
Nu m-aş mai trudi cu lucru,
Şi mi-aş face haine verzi
Şi m-aş plimba prin livezi
La mîndra cu ochii verzi...
Aş zbura din deal în luncă
Să văd mîndra unde lucră,
La amiaz unde se culcă,
Să mă duc ca să-i fac umbră
Să n-o ardă soarele
Că-i albă ca Doamnele. (4)

Pentru tine mîndruşoară
Mi-a plouat finu „la moară“
Şi otava-ntre hotară
De mă bate maica iară.
Că şi-aseară m-a bătut
C-am stat cu mîndra prea mult.
Vai, mîndruţă, pentru tine
Mulţi mai dau cu lemnu-n mine
Mulţi mai dau şi mulţi mă-nfruntă
Da cine naibii ascultă. (4)

Auzi, mîndro, cucu cîntă,
Ieşi afară şi-l ascultă,
De ţi-a cînta cucu bine
Să tragi nădejde de mine,

De ți-a cînta cucu rău
Nădejdea-i la Dumnezeu
Căci eu, adoratul tău,
Va să plec din satu meu. (4)

20

Mîndro, mîndrulița mea
Fără tine ziua-i grea.
Vino de mi-alină doru
Și adu-mi din nou tot sporu. (4)

21

Cîte stele sînt pe cer
Pîn' la ziuă toate pier
Numai luna și o stea
Știe de patima mea.
Cîte stele-s lucitoare
La un loc cu sfîntu soare
Pentru mine stau să joare
Că-s de treabă foarte tare.
Numai luna hoameșia
Zice zău că n-a jura,
Că m-a văzut miercuri sara
Prin grădină cu mîndra.
De-oi fi, Doamne, vinovat
Vrednic sînt de spînzurat
De ramuri de pătrunjei
Cu funii de tăieței. (4)

22

Măi bădiță, gură dulce,
Fă-mi cu ochiu cînd te-i duce
Și-mi trage cu sprinceana
Să vin după dumneata
Ca să-ți sărut gurița,
Gurița și buzele,
Ochii și sprîncenele. (4)

148

23

De-ar ști maica că-s pe-aici
Ar veni cu sfîntu bici
Și mi-ar trage numai cinci
Și m-ar lua cu pralița
Și m-ar trece ulița,
Ulița la mîndruța,
La mîndruța peste drum
Să-i gustăm vinu cel bun
Și rachiu de prun
Și gura de sărutat. (4)

24

— Leliță cu rochia scurtă
Treci valea și mă sărută.
— Treacă naiba pe-acolea
Mi se udă rochia. (4)

25

Ia uite ce supărare
Iară vine Bîrsa Mare,
Vine tulbure și tare,
Coboară iute la vale,
Tot ce găsește în cale
Le poartă Bîrsa-n spinare.
Bîrsa e atît de mare
N-o poți trece nici călare
Nici pe luntre nici pe punte
Numai la mîndra prin curte
Și n-aș trece bucuros
Căci cu mîndra-s minios.
Bîrsă, liniștește-te,
Mîndro, veselește-te,
Să ne mai iubim odată
Cum ai fost, mîndro,-nvățată. (4)

26

Auzi, mîndro, ori n-auzi
Ori n-ai gură să răspunzi,

149

Ba te-aud, bădiță, bine
Da nu pot să vin la tine
Că e soacra lângă mine,
Și dacă vin nu e bine. (4)

27

Decît cu mîndruța proastă
Mai bine la oi pe coastă,
Oi mîncă cîte-o frăguță
Și-oi trăi fără mîndruță. (4)

28

La șezătoarea din sus
Fierb fetele cucuruz
Și fac focul cu nuiiele
Să meargă feciori la ele...
Focu lor s-a potolit
Și feciori n-au mai venit. (4)

29

Mîndro, cu ochii tăi dragi
De pe uliță mă tragi
Și-n casă la voi mă bagi.
Mîndro, cu ochii tăi dulci
De pe uliță mă duci,
În casă la voi mă culci. (4)

30

Mîndrulițo de pe plai,
Ce mai gură dulce ai
Și mi-o dai și nu mi-o dai
Ea e colțișor de rai. (4)

31

Toată lumea zice-n sat
C-am să fiu talpă de iad
Da de ce, Doamne, să fiu

150

Că n-am omorît de viu ;
Am iubit ce mi-a plăcut
Și-alte rele n-am făcut.
Și-oi iubi numai ce-mi place
Și-alte rele n-oi mai face. (4)

32

Uite mîndra drumu trece
Cu cana la apă rece ;
— Dă-mi, mîndro, să beu și eu
Să-mi treacă de doru tău.
— Pune-ți pofta-n cui, bădiță,
Că eu n-am apă-n doniță
Vin' desear' să-ți dau guriță. (4)

33

Spune-i, mîndro, maică-ta
C-ai vărsat în prag apa
Și vino după alta,
Vino să-ți sărut gura
Că mi-e dor de dumneata. (4)

34

Trandafir și-o buruiană
Spune-mi, mîndro, cum te cheamă
Că de cînd te-ai măritat
Numele ți l-am uitat. (4)

35

Pentru cin' mie mi-e drag
Treabă n-am, da tot îmi fac.
Pentru cine mi-e urît
Treabă am, da nu mă duc. (24)

36

Mărioară de la munte,
Nu-ți lăsa păru pe frunte

151

Că ți-au ieșit vorbe multe.
Las' să-mi iasă că nu-mi strică
Că-s tînără și voinică,
Las' să iasă că nu-mi pasă
Că-s tînără și frumoasă
Și știu lucru tot din casă,
Și știu lucru cîmpului
La gîndu voinicului. (4)

37

Măi bărbate, bărbătuț
Ia sama că-mi țin drăguț
Că te-oi face să n-auzi,
Să n-auzi și să nu vezi,
Ce ți-oi spune eu să crezi.
Ce-i auzi din vecini
Să zici că toate-s minciuni
Ce-ți spun eu cu gura mea
Să zici că toate-s așa. (4)

38

Strigă, strigă să se strîngă
Fetele din valea lungă
Ca oițele la strungă.
Toată ziua să jucăm
Seara să le sărutăm
Și-apoi iară să jucăm
Pînă cînd ne săturăm. (4)

39

Vino, mîndro, șezi colea
Și spune-mi ce-i dragostea
Da nu-mi spune, ci-mi arată
Cum e dragostea cu-o fată,
Da nu-mi spune, ci mă-nvață
Cum e dragostea în viață. (24)

152

40

— Firicel bătut de vînt,
Ce-ți pleci capu la pămînt
Ori ești retezat de coasă
Ori vre-o jale grea te-apasă ?
— Nu sînt retezat de coasă
Nici vre-o jale grea m-apasă
Dar de văgăuni de munte
Căzu brumă pe-a mea frunte.
Și m-am ofilit sărmanu
Și stau mort pînă la anu,
Mă usuc, mă prăpădesc
Ca un cîntec bătrînesc. (4)

41

Cîntă, cuce, nu te duce
Cîntă-mi, cuce, numai mie
Pînă la Sfînta Mărie ;
Pîn' la anu cine știe
Poate mor, poate trăiesc,
Poate mă călugăresc,
Ori în codru haiducesc.
Cîntă cucu prin pădure,
Cucu cel cu pene sure
Și-așa cîntă de frumos
De pică frunza pe jos,
Și-așa cîntă de cu jale
De pică frunza pe vale.
Eu zic cucului să tacă,
El se suie pe-altă creacă,
Cîntă hoțu de mă seacă ;
Eu zic cucului taci, taci
El să suie în alți copaci,
Cîntă de mă bagă-n draci.
De ți-ar pica limba ta
Ca să nu mai cînți așa
De ți-ar pica ciocu tău
Ca să nu mai cînți de rău.

153

Cuculeț pasăre sură,
 Ce-mi tot cînti din curmătură,
 Cînt-acum de după sat
 Că mîndruța m-a lăsat.
 Cîntă cucu-n zi de Mai...
 — Cucule, cîți ani îmi dai ?
 Să nu-mi dai ani cu bucluc
 Că eu în codru mă duc,
 Mă duc să mă fac haiduc.
 Cîntă cucu-n zi de Mai...
 — Cucule, cîți ani îmi dai ?
 — Să mă lași să-ți cînt în curte
 Să-ți dau ani și zile multe. (4)

Mult mă mir și mă gîndesc
 De ce, Doamne,-mbătrînesc
 De coarne la plug nu țiiu
 Cu biciu boii nu-i mîi,
 Doar țin calea mîndrelor
 Pe sub umbra sălcilor. (4)

Pare-mi rău c-am bătrînit
 Și de zile nu-s de mult,
 Fără de cînd m-am născut.
 Mi-a tot fost lumea pe mină
 N-am știut de ce mi-e bună.
 Da de-o aș mai căpăta
 Altmintrelea m-aș purta. (4)

Vai de-o veni vara iară
 Să mai ies la cîmp afară
 S-aud oile zbierînd
 Și mîndruțele cîntînd
 Și mierlița fluierînd

Să mă văd unde-am fost iară
 N-aș îmbătrîni mai tare,
 Să mă văd unde-am crescut
 N-aș îmbătrîni mai mult. (4)

Dragă mi-e crișma-n pădure
 Să beau vin, să mănînc mure ;
 Și de va fi să mă-mbăt
 Numa tufele mă văd. (4)

Din poiana de la munte
 Am văz't pe mîndruța-n curte
 Din poiana de la boi
 Am văz't pe mîndra-n război
 Cum lucra cu ițele
 Și cu suveicuțele.
 Fă-mă, Doamne, suveicuță
 La mîndruța în minuță,
 Să mă poarte tot pe mină
 Vai, măcar o săptămînă. (19)

Cînd treci, bade, pe drept noi
 Pune-ți clopote la boi
 Și cînd treci, bade, cu caru
 Pune clopotu lui Daru
 Pune și la ăl din his (hăis)
 Să te-aud noaptea prin vis. (19)

Mă uitai din deal în luncă
 Să văd mîndra unde lucră
 La amiaz unde se culcă
 Să mă duc ca să-i fac umbră.
 Să n-o ardă soarele
 Că-i albă ca doamnele ;

Da nu-i albă de măgan,
Ci-i albă de suliman —
Sulimanu silnicu
Ala-nșeală voinicu. (19)

50

Foaie verde ruptă-n cinci
Plin e codru de voinici
La tot fagu patru-cinci,
Numa la fagu din cale
Zace badea de lingoare
Cu mîndruța la picioare.
— Mori, bădiță, ori te scoală
Ori îmi dă și mie boală
Că zău eu m-am săturat
De-atît așternut de pat.
— Mîndro, mîndrulița mea,
Eu atunci mă voi scula
Cînd tu mie mi-oi căra
Apă rece din Dunăre
Sloi de gheață din țarmure,
Cireșe din doi altoi.
— Măi bădiță, bădișor,
Apa rece s-o-ncălzit
Sloi de gheață s-o topit.
— Mîndră, mîndrulița mea
Sloi de gheață-i gura ta,
Cireșe din doi altoi,
Mîndro,-s ochișorii tăi. (19)

51

De cine doru se leagă
Nu-l lasă cu mintea-ntreagă.
S-o legat de o nevastă
De-o lăsat războiu-n casă.
S-o legat de-o fată mare
De-o lăsat pînzele-n vale.
Și s-o legat de-un voinic
De-o lăsat plugu pe cîmp

156

Și-o vin't la mîndra plîngînd.
— Desfă, mîndro, ce-ai făcut
Că te iau de pe pămînt.
— Nu ți-am făcut să-ți desfac
Ți-am făcut că mi-ai fost drag.
Și de-aș putea ți-aș mai face
Să mai treci dealu dincoace,
Că n-am dorului ce-i face,
Că n-am dor a dorurile
Să-l mai port cu gîndurile.
— Tu ai, bade,-un dor prea greu
De nu ți-l poci fura eu,
Că-s copilă tinerică
Doru tău tare mă strică
Și-s copilă tinerea
Doru-mi rupe inima. (19)

GLOSAR

<i>Bercuri</i> (bărcuri)	— crînguri
<i>budilene, budiene</i>	— visdoage, crăițe
<i>Chindisi</i>	— a broda
<i>ciumări</i> (a se)	— a se îmbolnăvi (Gorj)
<i>cioghică</i>	— cioară, pasăre de rapt
<i>carlele</i>	— ramuri, crengi
<i>cornăgei</i>	— cu coarne
<i>corhamă</i>	— deal (Mold.)
<i>cărprine, caprine</i>	— flori albe, narcise
<i>cordea, cordele</i>	— rămură, rămurele
<i>Dilî</i> (a)	— a înălbi
<i>dochilit</i>	— zbîrcit, secăt de viață
<i>druște</i>	— fetele miresii
<i>duroare</i>	— durere, boală
<i>Fachel</i>	— voalul miresii (Făgăraș)
<i>felderă</i>	— merță, baniță
<i>Gevăli</i> (a)	— a se văita (de dureri)
<i>ghirău</i>	— primar
<i>goghe</i>	— soră
<i>Izină</i>	— boală, necaz
<i>Măduhă</i>	— măduvă
<i>muștrătură</i>	— strigătură
<i>moroi</i>	— strigoi (Gorj)

Nemurele	— neamuri
nepoftitu	— diavolul
Otic	— lopătică cu care se curăță cor- mana plugului
Peștire	— ștergar
podilă	— durere, tristețe
pocit	— lovit de boală
pogonici	— băiețandru, argat (Făgăraș)
pocînzei	— socrul mic cu oamenii lui (în vizită la socrul mare, la 8 zile după cununie — Argeș)
priti, pliti (a)	— a scrînti, a suci mîna, piciorul
prau	— praf (de pușcă)
Rînză	— stomac
rechel, recăl	— scurtă de postav (Făgăraș)
rotocolat	— rotund (măr rotocolat)
Săbaș	— chip, făptură
sbalț, sbanț	— inel de fier la capătul unei funii
socăntitu	— diavolul
solgăbirău	— judecător
staghilă	— scîndura de la marginea pa- tului
stuc	— bucată
sucăcioaie	— bucătăreasă
Tăini (a)	— a sta de vorbă, de poveste
tălmagi	— tăietei
tău	— băltoacă, mocirlă
teleagă	— căruță mică (Mold.)
tier	— farfurie
tișă	— mătușă (Făgăraș)
tob	— pachet, teanc
torbă	— sac de drum (vînătoare)
Volbură	— vârtej (de vînt)

INFORMATORI

1. Andronicescu Vasile — 27 ani, Fundu-Moldovei-Bucovina
2. Belu C. Domnica — 36 ani, Runc-Gorj
3. Bocșa I. Maria — 47 ani, Mohu-Sibiu
4. Clinciu Gheorghe — 84 ani, Zărnești-Brașov
5. Comșulea C. Maria — 43 ani, Rîușor-Făgăraș
6. Comșulea C. Cornelia — 36 ani, Rîușor-Făgăraș
7. Cornea Șerban — 23 ani, Drăguș-Făgăraș
8. Daie a Popii Ioana — 54 ani, Runc-Gorj
9. Fogoroș C. Ion — 51 ani, Drăguș-Făgăraș
10. Fogoroș V. Nicolae — 46 ani, Drăguș-Făgăraș
11. Fogoroș D. Maria — 39 ani, Drăguș-Făgăraș
12. Fogoroș I. Rafira — 60 ani, Drăguș-Făgăraș
13. Guran C. Ana — 16 ani, Drăguș-Făgăraș
14. Gherman D. Maria — 54 ani, Drăguș-Făgăraș
15. Hojbotă Gheorghe — 25 ani, Fundu-Moldovei-Bucovina
16. Hojbotă Casian — 22 ani, Fundu-Moldovei-Bucovina
17. Husea I. Maria — 54 ani, Drăguș-Făgăraș
18. Mihalache D. Mița — 62 ani, Drăganu-Argeș
19. Nuțu Maria — 72 ani, Perșani-Făgăraș
20. Păpulăte I. Ileana — 39 ani, Runc-Gorj
21. Păpulăte C. Ileana — 47 ani, Runc-Gorj
22. Pleșa Gheorghe — 50 ani, Poiana Mărului-Brașov
23. Poparad N. Ana — 18 ani, Drăguș-Făgăraș
24. Popa Maria — 52 ani, Tohanu Vechi-Brașov
25. Rogozea N. Maria — 50 ani, Drăguș-Făgăraș
26. Rogozea A. Paraschiva — 19 ani, Drăguș-Făgăraș

27. Rogozea I. Seana	— 62 ani, Drăguș-Făgăraș
28. Rostogolea M. N.	— 19 ani, Runc-Gorj
29. Șalvari Dumitru	— 24 ani, Fundu Moldovii-Bucovina
30. Șărbu I. Maria	— 60 ani, Runc-Gorj
31. Sofonea Nicolae	— 47 ani, Drăguș-Făgăraș
32. Slavu V. Ana	— 16 ani, Drăguș-Făgăraș
33. Stanciu Radu	— 31 ani, Valea Ursului-Argeș
34. Stoica C. Versavia	— 33 ani, Drăguș-Făgăraș
35. Stoiconiu Gh. Maria	— 40 ani, Runc-Gorj
36. Ursescu Dumitru	— 23 ani, Fundu Moldovii-Bucovina
37. Vrănceanu N. Ana	— 47 ani, Drăguș-Făgăraș
38. Zugravu D-tru	— 26 ani, Runc-Gorj

CUPRINS

<i>Poezia ca formă de expresie a obiceiurilor</i>	5
<i>Notă asupra ediției</i>	15
I. Poezia obiceiurilor periodice	19
II. Poezia ceremonialului nunții	29
III. Poezia ritualului de înmormîntare	89
IV. Poezia obiceiurilor agrare	127
V. Cîntece de dragoste și jale	141
<i>Glosar</i>	159
<i>Informatori</i>	161

Lector : IOAN ȘERB
Tehnoredactor : ION GHICA

*Bun de tipar 11.II.1976. Tiraaj 1850 ex. broșate.
Coli ed. 6,97. Coli tipar 10,25*

Tiparul executat sub cd. 499 la I. P. „Filaret”,
str. Fabrica de Chibrituri nr. 9-11, București,
Republica Socialistă România

Lei 7,25